

В. НАБОКОВ

ОРИГІНАЛ ЛАУРИ

(Насолода вмирати)

FOLIO

В. НАБОКОВ

ОРИГІНАЛ
ЛАУРИ

(Насолода вмирати)

За редакцією
Дмитра Набокова

Харків
«Фоліо»
2009

Vladimir Nabokov
The Original of Laura

За редакцією *Дмитра Набокова*

Переклад з англійської *П. В. Тарашука*

Передмова *П. М. Бабая*

Художник-оформлювач *Є. В. Вдовиченко*

Набоков В. В.

Н14 Оригінал Лаури: (Насолода вмирати) / Пер. з англ. П. В. Тарашука; Передмова П. М. Бабая; Худож.-оформлювач Є. В. Вдовиченко. — Харків: Фоліо, 2009. — 318 с.
ISBN 978-966-03-4968-1.

Перед смертю Володимир Набоков (1899 — 1977) заповів знищити 138 каталожних карток, що складали чернетку його незавершеного роману «Оригінал Лаури», який він писав протягом усього свого життя. Тридцять років син письменника, Дмитро Набоков, єдиний спадкоємець видатного російського романиста, вагався: виконати останню волю батька чи зробити все, щоб цей твір побачив світ. Нарешті він прийняв рішення опублікувати «Оригінал Лаури». І тепер читачі вперше мають унікальну можливість на власні очі побачити картки, написані рукою Володимира Набокова, а також познайомитися з українським перекладом цього «роману із ключем, де ключ утрачено назавжди»...

ББК 84(0)6

Copyright © Dmitri Nabokov, 2009
All right reserved

© П. В. Тарашук, переклад українською, 2009

© П. М. Бабай, передмова, 2009

© Є. В. Вдовиченко, художнє оформлення, 2009

ISBN 978-966-03-4968-1

*Роман із ключем,
де ключ утрачено назавжди...*

Загадковий рукопис Володимира Набокова

Книга, яку нарешті отримав читач, пережила та ще має пережити таку долю, що сама вже складає сюжет драматичного твору. Фабулу фактичної складової цієї історії у своєму передньому слові якнайкраще розповів Дмитро Набоков, безсумнівно єдина людина, що володіє виключною презумпцією права на вирішення та обговорення всіх складностей етичної драматургії навколо батьківського тексту. Надмірно вже делікатними стають перипетії літературознавчого інтересу, коли йдеться про смерть людини. Тому далі йтиме мова по можливості про естетичне: про інтригу внутрішнього сюжету цього унікального витвору набоковської художницької долі, про її витончену логіку, що, здається, збігається з мистецькою логікою автора та надлогікою самого життя.

«Оригінал Лаури» — останній роман Володимира Набокова, що вже своєю невинуватковою «напівреальністю» є потужно змістовним художнім висловлюванням в ситуації поміж світами дійсності та віртуальної потенційності. Умираючий письменник квапиться, та не встигає дописати текст, що трактує ту ж таки ситуацію життєвого порога з його вивиченою діалектикою первісних початків людського буття, які пізнаються із досвідом його завершення, огляду підвалин особистісної ідентичності завдяки можливості погляду зачужа. Роман не було закінчено і довгий час не було оприлюднено. Текст немов занурився в якийсь інший вимір, продовжуючи своє існування на нових, незвично-матеріальних засадах. Попри об'єктивно зрозумілу недоконаність, дещо як умисно

симптоматичний прийом прочитується та особлива етюдність і начерковість, що посилюється від початку до фіналу, сповнюючи романний простір жанровою інтонацією чернетки з її недомовленістю, відкритістю простору можливих реалізацій. Полишаючи путо словесної наявності, літературної структурності, він переборює самого себе, долає граничність слова й мовчання, осилає невимовність вічності. Об'єктивна доля роману та його художня будова, ізоморфно співвідносячись, формують певний задум «роману життя», у світлі якого останній в авторській життєвій канві роман якимсь сенсом є втіленням метафори «смерті-воскресіння»: помираючи разом зі своїм творцем, дематеріалізуючись на наших очах, він, натомість, відкриває незбагненну перспективу життєтворчого вектора апофатичного самоствердження. Саме останній роман, оглядаючись та перегукуючись із попередніми, виявився здатним переосмислити та релятизувати одномірність часового плину, акумулював увесь досвід попередніх набутків та спромігся того, до чого давно тяжіло набоковське слово, — стати вже над літературою, карбуючи своє знання вже іншою мовою, дотичною оригіналам, а не копіям.

Назва — «Оригінал Лаури (Насолода вмирати)» — концентрує нашу увагу на двох головних чинниках смислового наповнення роману: проблемі оригіналу та темі смерті.

«Оригінал» як авторський концепт Набокова вбирає в себе багато значень. Завжди значущим залишається прикмета приналежності до сфери літератури, культури, бо саме через цю базову метафоричну призму в набоковському світі тільки й можливе таке собі «непряме» мовлення про речі філософського кшталту. На поверхні оповідної системи йдеться про долю книги, тексту — його відшукування, віднайдення, відтворення, реконструкція. Відповідно, і сюжетна канва головних набоковських романів виглядає як інтелектуально напружений і трудомісткий шлях хащами культурних асоціацій, алюзивних ребусів, каламбурного слідопитства тощо. Така риса художнього мислення письменника спонукала

тракувати його прозу передусім як певне філологічне дослідження, в організмі якого засобами самої літератури інтегровано ключі до розуміння підтекстового сенсу такого нелегкого мовлення-читання. Тобто за лаштунками метафоричних мімікрій постає в найширшому розумінні книга життя, книга долі, справжність, оригінал якої необхідно реконструювати, ніби дошукуючись свого справжнього першоджерела. Звідси й каламбурна полісемія: **оригінал** Лаури — це і першоформа книги, і сенс самого життя — в їх художній тотожності. Прочитати справжню книгу життя — прожити оригінал своєї долі.

Цей шлях відтворення оригіналу, за Набоковим, може бути успішним за умови поєднання дійового зусилля творчості та зусилля пам'яті.

Творчість як заповука пам'яті — і навпаки — правлять за фундаментальні категорії і естетичної, й етичної авторських концепцій. Так, уже в передмові до «Інших берегів» об'єднання цих аспектів відбувається у визначенні мети книги: «Її мета — описати минуле з граничною точністю й відшукати в ньому <...> розвиток і повторення таємних тем у явній долі. Я спробував дати Мнемозіні не тільки волю, але й закон».

Певний момент реальності треба не тільки побачити, але й запам'ятати. Із цим пов'язана ціла набоковська концепція пам'яті як необхідної умови для подолання часу, ентропії й хаосу. Він вважає, що саме пам'ять («Мнемозіна») дозволяє не тільки зберегти, але й відродити, відтворити «втрачений час» за допомогою творчості. «Реальність» недостатньо побачити й запам'ятати, необхідно розгадати її «таємний візерунок», її шифр, її знакову, символічну природу. І саме з такою «розшифрованою» світобудовою, за Набоковим, має справу не тільки «справжній художник», але будь-яка людина із творчою спроможністю: «Одного разу побачене не може повернутися в хаос ніколи». Ця особлива «видючість» припускає здатність за тимчасовим і мінливим, чуттєвим і конкретним бачити вічне й онтологічне, недосяжне й потойбічне.

За баченням Набокова, людське життя (зокрема, його власне) являє собою в'язь «візерунків долі», таку собі книгу, адекватне прочитання якої є першорядною запорукою віднайдення людиною своєї справжньої ідентичності. Та, власне, йдеться про мнемонічне прочитання не пасивного характеру, а спершу про творче зусилля, тобто **відтворення** оригіналу, первісного задуму долі, про позицію людини не тільки як персонажа книги свого життя, а й у ролі автора, щонайменше співавтора. Тому настільки актуальною в світі Набокова є фігура митця, художника, що саме його надлено даром такої прапам'яті та даром відтворення її першообразів. Саме в художницькій іпостасі людина демонструє свій справжній потенціал, витримує головні випробовування саме як творець.

В інтерв'ю своєму учневі Альфреду Аппелю у вересні 1966 року Володимир Набоков так сформулював сутність власної творчості: «...я справді вважаю, що в моєму випадку ненаписана книга немовби існує в якомусь ідеальному вимірі, де проступаючи з нього, де затуманюючись, і моє завдання полягає в тому, щоб усе, що мені в ній вдається розгледіти, з максимальною точністю перенести на папір». Таке ж розуміння літературної творчості Набоков передовірив своєму персонажеві Федору Годунову-Чердинцеву: «Це дивно, я начебто пам'ятаю свої майбутні речі, хоча навіть не знаю, про що будуть вони. Згадаю остаточно й напишу». Нерідко різні набоковські тексти ставали етапами єдиного процесу «згадування», перш ніж задуманий твір втілювався остаточно. Із цим явищем можна зустрітися досить часто: ранні вірші Набокова містять майже всі теми його пізнішої прози, деякі оповідання можна розцінювати як ескізи до романів. Це нагадує платонівську концепцію пригадування душою справжньої ідеальної сутності свого буття. Розплутуючи напівзабуті візерунки своєї першодолі, особистість переживає диво творчості як диво зустрічі зі справжнім собою, пересилює свою тінь, свою хибність, переписує себе, створюючи книгу свого буття, є творцем самого себе.

Щоб зафіксувати, запам'ятати ці візерунки, їх треба спочатку побачити, прочитати як текст, тому обов'язковою умовою для

справжнього художника, за Набоковим, є його здатність помічати дрібні деталі реальності, розуміти їх мову: «Моя ніжна й весела мати у всьому потурала моєму ненаситному зору. Скільки яскравих акварелей вона написала при мені, для мене! Яке це було одкровення, коли з легкої суміші червоного і синього виростав кущ перського бузку в райському кольорі! <...> Як я любив персні на материнській руці, її браслети! Бувало, у петербурзькому будинку, у найвіддаленіший з її кімнат, вона виймала зі схованки в стіні цілу купу коштовностей, щоб розважити мене перед сном. Я був тоді дуже малий, і ці струмливі діадеми й намиста не поступалися для мене в загадковому зачаруванні табельним ілюмінаціям, коли у ватяній тиші зимової ночі гігантські монограми й вінці, складені з кольорових електричних лампочок — сапфірних, смарагдових, рубінових, — глухо горіли над облямованими снігом карнизами будинків».

Для коректного розуміння творів Набокова треба позбутися хибного уявлення про їхнього автора як про «холодного естета», для якого байдужі далекі етичні проблеми. В одному з інтерв'ю Набоков несподівано недвозначно окреслив свою моральну позицію: «Правду кажучи, я вірю, що одного чудового дня з'явиться переоцінювач, який сповістить, що я зовсім не легковажна жарптиця, а переконаний мораліст, що викриває гріх, що бичує дурість, що висміює вульгарність і жорстокість, що стверджує верховенство ніжності, таланту й почуття гідності». Згідно з цими настановами й будується «художній всесвіт» Набокова, у якому вигадливий синтез етики, естетики й метафізики прямо співвідноситься з «розподілом сил» у середині триєдності автор—герой—читач.

Набокову ніколи не був близьким «поліфонізм» творчості, тому що єдиним «диктатором» і «владарем» у його творах завжди був він сам — автор. Герої ж повністю підкорялися його волі, його «правилам гри». В інтерв'ю Альфреду Аппелю Набоков заявив: «...задум роману міцно тримається в моїй свідомості, і кожний

герой іде тими шляхами, що їх я для нього придумав. У цьому приватному світі я виключний диктатор, і за його істинність і міцність відповідаю я сам». З одного боку, мистецтво виглядає як ілюзія, «чудовий обман», але з другого — мова йде про показове для Набокова співвідношення позиції Автора й Героя з позицією Бога й Людини. Відносини всередині першої опозиції моделюються за зразком відносин усередині опозиції другої. Подібно до того, як Бог (Доля, Вище начало) створює людину й «випробовує» її, Автор (Творець) теж створює героя, персонажа (Персон — ім'я головного героя набоковського роману «Прозорі речі»), щоб випробувати його на «міцність» — на здатність творчо сприймати й розгадувати свою долю шляхом «бачення» і «зчитування» «знаків і символів», що їх розставлено автором-творцем.

Тому ключовою темою творчості Набокова є сама творчість. Літературне письмо в цьому розумінні передусім виступає як автокоментар, метатекст, авторефлексія культури, що намагається осмислити свої фундаментальні засади. Однією з визначальних особливостей набоковського художнього типу мислення стала незавуальована «літературність» творчості письменника, що може бути порівняна зі схожими тенденціями у творчості, наприклад, Х. Л. Борхеса, оповідання якого, за зауваженням Д. Барта, є «постскриптом до всього корпусу літератури». Загострене відчуття «чужого слова» і, як наслідок, реакція на нього завжди були властиві набоковському дару. І реакція ця дуже часто втілюється у формі пародії та — ширше — інтертекстуальності, виступаючи при цьому як слід об'єктивного, внутрішньо діалогічного міжтекстового спілкування, безкінечного становлення й плину живого тексту, живої культури, живої у своєму різномірному бутті особистості.

Такого роду чутливість письменника до «чужого слова» багато в чому є наслідком особливого світобачення, особливого розуміння людського життя й культури в цілому як «тексту», зрештою: «Рай — це місце, де безсонний сусід читає нескінченну книгу при світлі вічної свічі!» — пише Набоков в «Інших берегах». Літерату-

ра при цьому сприймається письменником не просто як хаотичне накопичення «текстів» різних рівнів, а як система зі своїми внутрішніми законами. Саме тому настільки характерні для творчості Набокова образи музею, колекції, бібліотеки, образи, що говорять про «структуру реальності», про те, що життя й бібліотека — одне і єдине. Але подібна «енциклопедичність» аж ніяк не стає синонімом статичності чи обмеженості художнього бачення письменника, концентрація «чужих текстів» у своєму «тексті» не означає їх «машинального» перенесення «на чужий ґрунт» — вони необхідним чином трансформуються, вступаючи в складні відносини як між собою, так і з «новим текстом». І літературне пародіювання при цьому виступає не просто як засіб подолання традиції, канонів, не просто як засіб «деміфологізації», а як умова народження діалогічної ситуації. «Книги часто розповідають про інші книги... а іноді вони начебто говорять між собою», — вустами своїх героїв характеризує подібну полікультурну ситуацію італійський письменник і вчений У. Еко.

Тому набоковську прозу в сучасному літературознавстві характеризують передусім як метапрозу, яка тематизує сам процес творчості через співвідношення автора-творця та його текстового двійника в образі персонажа-письменника, що на наших очах пише даний текст. Виникає ефект віддзеркалення оповідної структури, що співвідносить героя-письменника та автора-творця, «текст у тексті» та «рамочний текст», а також супроводжується прямими або непрямыми коментарями з трактуванням взаємопроникнення текстової та затекстової реальностей. Відбувається «оголення прийому», акцентування уваги на самому процесі конструювання тексту, що залучає до співтворчості також і читача, пропонує певну гру в аспекті пародії, загадки, ребуса, анаграми тощо.

Художник-персонаж набоковського тексту перебуває у складному співвідношенні різних вимірів авторської реальності: виникає естетична й етична напруга поміж ролями творця й героя тексту, — щось подібне до середньовічного розподілу у взаємодії

«природ» творчих та тварних. Це обумовлює й неодномірність оповідної структури «тексту в тексті».

В «Оригіналі Лаури» з перших рядків задано інтригу розгадування тайни книги — «загадкового рукопису», «роману із ключем, де ключ утрачено назавжди», «заповіту безумного невролога, своєрідного Отруйного Опусу, як у тому фільмі. Він коштував і ще коштуватиме йому років тяжкої праці, але є, звичайно, абсолютною таємницею». Загадка тексту — це первісно-базовий метафоричний фокус художнього звернення до читача, що мотивує всі плани оповідної системи роману. Вона складається з кількох фрагментарно-мозаїчних, пунктирних оповідних ліній, які дифузно сплітаються в контрапункт, перетікають одне в інше, активно коментуючи зміст одне одного. При цьому важко провести рішучу межу, що відтинала би текст у тексті та текст від коментарю. Інстанція об'єктивного оповідача, розповідаючи про Флору, її батьків та дідів, подружжя Карів, професора Вайлда, тільки-но набере обертів, моці, як втрачає повноваження своєї компетенції, перевтілюючись у мовленнєвий потік когось із оповідачів-персонажів. Перемикаються наративні реєстри — і читач опиняється у просторі «Моєї Лаури», книги Флориного кохання, на тлі метаморфоз: Флори — Флаури — Лаури. Виявляється, ми читали книгу Кара, але наступної фази оповідних трансформацій уже чуємо коментуючий голос Вайлда щодо справжнього змісту та підтексту Флориної-Лауриної історії. Який з цих голосів вищий за обізнаністю та поінформованістю, який звучить насправді, є домінантним, а який двійником, тінню, ототожненням — у цій мінливій та оманливій грі-поліфонії зрозуміти проблематично. Знімається категоричність ідентифікацій, самототожність облич, однолінійність сприйняття та трактування подій. Навіть більше: оповідь поглинає сама себе, невпинно і цілеспрямовано буквалізуючи вайлдівський експеримент самознищення.

Атмосфера умисно непевних оцінок та прочитань згущає і драматизує тайну головного мотиву твору — віднайдення, відтво-

рення справжнього, оригінального сюжету долі, прояснення її дійсного задуму та шляхів його виконання. Гранично ускладнює й завдання автора гармонізувати цей первинний хаос роману-життя, що тяжіє до розпаду, а не упорядкування. Точніше, апелює вже до якоїсь позамежної гармонії, формулюючи найрадикальніші рецепти розв'язання кардинальних проблем філософії творчості.

Такого ефекту «Оригінал Лаури» набуває ще більш упевнено на тлі оповідного досвіду попередніх набоковських романів, що вже успішно розроблювали типологічно споріднені принципи поетики.

Вже в набоковському «Дарі» (1938) художницьке самостановлення героя протікало як процес виникнення тексту, від імпульсу зародження слова, через систему його взаємовідштовхувань та притягань з можливими оцінками, коментарями, до самоствердження в орієнтаціях відносно стилевих літературних та життєтворчих моделей: головними альтернативами виступають мовленево-світоглядні стратегії Пушкіна та Чернишевського. Книга моделювала життєву програму, вчинок, поведінку, позицію. Сюжет життя розгортався за літературним сценарієм, наслідуючи ходи, зигзаги та пуанти роману, що пишеться самою долею.

В першому англійському романі «Справжнє життя Себастьяна Найта» (1939) Набоков сповна апробував усі ті оповідальні стратегії, якими він користувався і в подальшій творчості. Це роман-інтерпретація водночас і творчості, і життя героя-художника в їх неподільності. Оповідач — зовнішньо в образі брата Себастьяна — немовби реконструює справжню долю митця й особистості, пишучи «справжню» біографію на тлі мерехтливого непотребу можливих та існуючих версій. Він заново проживає життя брата, прочитуючи його як великий, нескінченний текст, причому книги письменника є невід'ємними подіями цього тексту, життєтворними моделями, а з другого боку — багатомірними ребусами, що їх неможливо розкодувати однозначно. Але далі в якийсь

момент читач починає усвідомлювати, що його залучено до якоїсь містифікаційної гри з глибоким підтекстом: і оповідач, і герой, і сам читач опиняються усередині якогось великого надтексту, немов персонажі, їх усіх хтось пише, і їхню долю хтось створює, вони є елементами якогось великого задуму, що завжди залишається таємницею, але й спричиняє поклик розплутати її, стати почасти й самим творцем, автором, художником, причетним до цієї загадки життя. Саме цей смисловий комплекс стане незмінним філософським та художнім ядром подальших книг Набокова. А його відповідник у романній структурі — доведений до філігранності ігровий, інтелектуальний елемент набоковських текстів, що робить їх схожими на витончені лабіринти, стіни яких обвішані дзеркалами, що множать нескінченно відбиття. Така тонка інтелектуальна гра лягла в основу найвідоміших романів письменника — «Лоліти», «Білого вогню», «Ади» й не меншою мірою «Оригіналу Лаури».

Однією із значущих прикмет міжкультурної сутності сучасної літератури взагалі та набоковського письма зокрема є апелювання до міфу як універсального підґрунтя духовного буття людини, вічного джерела смислів та значень, що їх залучають до авторського текстопородження. Віктор Єрофєєв удаło відзначив, що «туга за загубленим раєм» дитинства проходить майже через усі твори Набокова, дозволяючи говорити про їхню структурну єдність: «Екзистенціальна стійкість авторських намірів веде до того, що романи письменника групуються в метароман, який містить певну прафабулу, що матрицюється, репродукується в кожному окремому романі за необхідної розмаїтості сюжетних ходів і романних розв'язок, припускаючи певну інваріантність рішень однієї й тієї ж фабульної проблеми. <...> Зазначивши, що слово «гармонія» рідкісне в словнику Набокова, увійдемо до справді набоковського раю, що дав йому можливість болісно відчувати своє пізніше існування як вигнання в набагато ширшому, а головне — більш глибокому сенсі, ніж еміграція. Вигнання з раю є саме по собі по-

тужною психічною травмою, переживання якої й складає прафабульну основу російськомовних романів Набокова». Додамо — не тільки російськомовних, бо на цьому метароманному стрижні формується контур одного з наскрізних авторських міфів корпусу набоковської прози в цілому.

Опис цих «райських днів» розкидано по багатьох творах письменника, наприклад, у «чистому» вигляді ми їх бачимо в автобіографічній книзі «Інші береги». У написаній трохи згодом «Лоліті» «загублений рай дитинства» стане провідним міфопоетичним мотивом, що стане стрижнем сюжету і зумовить характер персонажів та їх взаємовідношення.

Загублений рай Гумберта, рай дитинства й першого кохання, нібито віднаходиться ним знову «поза добром та злом», але він сам розуміє ризик підробки, симуляції щастя, здобуття раю, який таїть у собі пекло: «Милий читач повинен зрозуміти, що мандрівник, володіючи німфеткою, яка зачарувала й поневолила його, перебуває немов за межами щастя! Адже немає на землі іншого такого блаженства, як насолода пестити німфетку». Воно «поза конкурсом», це блаженство, належить до іншого класу, іншого порядку почуттів. У романі образ героїні набуває багатогранності. Це не просто «зіпсована» дитина-підліток, також не просто наївна та безвинна жертва. У цьому образі поєднуються водночас якісь оманливо демонічні риси та образ спалюженого ангела. Лоліта таким чином є для Гумберта чимось на зразок метафори його власної втраченої душі, чистоти та цнотливості, є метафорою його особистісної долі, таким художнім образом, що спрямовує творче зусилля самопізнання-самоспокутування героя. Вигадуючи, створюючи Лоліту, Гумберт виступає автором своєї долі, пише текст свого буття, текст, так би мовити, духовної терапії, духовного самоствердження та відродження.

І для роману «Дар», і для «Лоліти» художнім та концептуальним інваріантом є принципово невтоленна туга за далеким близьким, за відірваним рідним, у чому б конкретно не втілювався об'єкт

невтоленних бажань. Для Федора — це духовно близька, але фізично недоступна Зіна, для Гумберта — юна німфетка Долорес Гейз і видиме крізь її образ перше кохання, Аннабелла Лі.

Спомини Вайлда з «Оригіналу Лаури» також апелюють до реконструйованого крізь постать Флори образу першого кохання з майже буквальним римуванням до Аннабелли Лі: «Мое сексуальне життя практично скінчилося, але я знову бачу тебе, Авроро Лі, ще замолоду я з безнадійним бажанням переслідував тебе на шкільних балах, а тепер, через п'ятдесят років, припер до стіни на терасі своєї мрії. Твої надуті нафарбовані губи й холодний погляд — ану подумаймо — дуже схожі на офіційні губи та очі Флори, моєї непутящої дружини, а твій легенький чорний шовковий халат походить, напевне, з її недавнього гардероба». Але й тут не обходиться без тіньової сторони, двірницької подоби та перевертних сурогатів: Аврора раптом бачиться у вигляді перверсивного андрогіна, що втілює якийсь зворотний бік пам'яті про любовний дар душі. Недарма й алюзивні до «Лоліти» епізоди з дитинства Флори (наприклад, опікування паном Губертом) інверсивно пародіюють сюжетну цитату: потенційно Флора могла б стати Лолітою, та на фабульному рівні ця можливість не реалізується буквально, втім, залишаючи слід як симптом аналогії.

Таким чином, міфологічне тло того оригіналу, що має відтворити герой-автор, виводить у простір архетипічних асоціацій із загубленим раєм, темою первісного дитинства душі чи його еквівалента — першого, справжнього кохання, взагалі — едемськи незайманого ціннісного простору, відлучення від якого людина спокутує, переборює зусиллям пам'яті-творчості. Крізь копії, симуляції, подібності та ерзаци намагається пробитися до справжніх першоджерел, до оригіналу.

Рай для Набокова — це першокнига людства, що вічно існує, що її вірно прочитати, переписати, відтворити людина може, ставши художником, відтворивши у собі подобу вічного творця, автора цієї книги, це той самий оригінал, про який ідеться в підтексті

всіх його творів та який вже прикінечно реконструюється в останньому його романі.

Недарма сюжет такої творчої пам'яті про колишній, загублений та відтворюваний рай у засобах його відбудування асоціюється з ціннісною сферою першого кохання. Еротичне переживання завжди супроводжує цей шлях прочитання своєї справжньої долі. Таке прочитання не може бути безлюбовним, тільки й може відбутися як глибоко інтимна зустріч, емоціональне співчуття, еротичне з'єднання.

Як і «Лоліту» і «Аду», «Оригінал Лаури» сповнено еротичних змістів саме у такому сенсі. Відвертість тих чи інших ситуацій чи висловлювань вищою мірою естетизована і щодо вишуканого мистецтва виконання, і щодо адекватності художнього функціонування. Фактурний живопис еротичного захоплення тілесною красою Флори-Лаури постійно апелює до літературно-стилістичних моделей, осмислюючи її як еквівалент тексту: «Її вишукана кісткова структура негайно прослизнула в роман, — насправді правила за таємну структуру того роману, а до того ж стала предметом низки віршів», — подаючи її в ототожненнях з книгою: «Тільки ототожнивши її з ненаписаною, напівнаписаною, переписаною важкою книжкою, можна було сподіватися передати нарешті те, що так рідко відтворюють сучасні описи статевих стосунків, бо ці описи з'явилися тільки недавно й тому мають загальний характер, як-от твори примітивного мистецтва на відміну від особистих досягнень видатних англійських поетів, що описують вечір за містом, край неба, відображений у плесі, смуток далеких звуків — речі, цілковито недосяжні для Гомера або Горация. Читачів спрямовують до тієї книжки — на дуже високій полиці, в украй тьмяному світлі, проте вона вже існує, як існують і чари, і смерть, і як повинна існувати відтепер гримаса, яка мимоволі з'являється на її обличчі, коли вона витирає рушником стегна по тому, як він, пообіцявши, вийшов з її плоті».

В цьому фрагменті розгортається ціла набоковська естетична концепція книги та невід'ємної умови еротичності її читання, на-

боковська метафорика центральної формули еротичності тексту як такого. До тієї вічної книги на далекій полиці, де існують і чари, і смерть, можливо дотягнутися тільки за умови особливого дару читання, аристократично-любовної наснаги в здатності інтимно-го переживання читаного тексту. «Дозвольте мені дати вам одну практичну пораду. Літературу, теперішню літературу, не варто ковтати залпом, як зілля, корисне для серця або розуму, цього «шлунка» душі. Літературу треба приймати дрібними дозами, роздрібнивши, розкришивши, розмоловши, — тоді ви відчуєте її солодкі пахощі в глибині долонь; її потрібно розгризати, з насолодою перекочуючи язиком у роті, — тоді й тільки тоді ви оціните її рідкісний аромат, і роздроблені, роздрібнені частки знову з'єднаються воедино у вашій свідомості й дійдуть краси цілого, до якого ви підмішали трішки власної крові». Тут набоковські думки багато в чому збігаються з висловлюваннями Ролана Барта, який у тих-таки 1970-х роках писав про еротичне тіло тексту, переживання еротичної насолоди від тексту, що є умовами позиції істинного читача: «Щоб читати сучасних авторів, потрібно не ковтати, не пожирати книги, а тремтливо вкушати, ніжно смакувати текст, потрібно знову знайти дозвілля й привілей читачів колишніх часів — стати *аристократичними* читачами».

В такому контексті «Оригінал Лаури» є багато в чому підсумковим у творчості Набокова досвідом реконструкції, розшифровки «Оригіналу» засобами еротики тексту, зусиллям читання як еротичної співучасті. Еротична метафорика виявляється тут найбільш адекватною метафорою текстопородження. Реконструкція мислиться як відновлення прототипу, оригіналу буття в прапам'яті, як прочитання-створення першокниги, що містить у згорнутому вигляді потенційність, можливість усіх і всіляких значенневих актуалізацій. Читання-письмо за таким металітературним проектом має стати в органічному значенні еротичним, вивільнитися від пут раціональних самооман, ілюзій, пережити текст чуттєво й жагуче, щоб упитися оригіналом, зробитися причетним оригіналу.

Тілесно-еротичне ототожнення Флори з книгою чим далі більш буквалізується, доки не стає матеріалізованою метафорою. Тілесно-книжна метафорика зростає та отілеснюється через численні текстові сигнали, натяки (наприклад, епізод, що виглядає інтертекстуальною римомою до «The Pillow Book» Пітера Грінуея, в якому тілесно зафіксована шпаргалка, є каналом інвазії літературного тексту: «Легідна дівчина-японка, що вивчала російську і французьку мови, бо її вітчим був наполовину француз і наполовину росіянин, навчила Флору розписувати ліву руку аж до променевої артерії (одного з найніжніших осередків її краси) дрібненькою інформацією, записаною так званим прозорим письмом, там були назви, дати та ідеї. Обидві шахрайки вчили більше французьку, ніж російську, але в цьому другому предметі можливі запитання формували, так би мовити, банальний букет імовірностей: Який різновид фольклору передував поезії на Русі? Розкажіть трохи про Лом. і Держ.; перекажіть зміст листа Т. до Є. О.; на що нарікає лікар І. І. з приводу температури своїх рук, коли збирається до [] свого пацієнта? Саме такою була інформація, якої вимагав професор російської літератури (жальогідний на вигляд чоловік, який до смерті нудився своїм предметом). Зате дама, яка викладала французьку літературу, вимагала лише прізвища сучасних французьких авторів, тож записування їх на долоні Флори спричиняло набагато густіший лоскіт. Надто пам'ятною була групка взаємопов'язаних прізвищ на опуклості великого пальця: Мальро, Моріак, Моруа, Мішу, Мішіма, Монтерлан і Моран»). За логікою спредмечування тілесно-текстової метафори Флора послідовно літературизується, перетворюючись на Флауру, переймаючи функцію літературної моделі, цитати, однієї з можливих уособлень традиційної петрарківської Лаури. Флора-Флаура-Лаура стає власне книгою «Моя Лаура», в якій закодовано і життя її, і смерть, перебуваючи у відповідально-кризовій ситуації читача й персонажа водночас, прочитання самої себе, прочитання себе як персонажа: «Вінні Кар чекала потяга на залізничній платформі в Сексі, мило-

му швейцарському курорті, відомому червоними сливами, й на лавці коло книжкового кіоску помітила свою давню подругу Флору з книжкою в паперовій обкладинці на колінах. То було видання «Лаури» в м'якій палітурці, яке вийшло практично одночасно з її грубшим і симпатичнішим виданням у твердій палітурці. Флора щойно купила його у вокзальному книжковому кіоску і у відповідь на жартівливу заувагу Вінні («Сподіваюсь, тобі сподобається історія твого життя») сказала, мовляв, сумнівається, що зможе присилувати себе взятися до читання.

— Ти повинна! — всміхнулася Вінні. — Вона, звичайно, белетризована й таке інше, але ти там натрапиш на себе на кожному розі. Й тут є твоя дивовижна смерть. Дай я тобі покажу твою дивовижну смерть. Хай йому біс, мій потяг. Може, нам в один бік?

— Я нікуди не їду. Я чекаю знайомого. Такого собі. Будь ласка, віддай мені мою книжку.

— Ох, я просто зобов'язана знайти це місце для тебе. Це не в кінці, а десь ближче. От насмієшся. То найбезумніша смерть у світі.

— Ти не встигнеш на потяг, — поквапила Флора.

Уже тут прочитання свого життя протиставиться прочитанню своєї смерті, на яке Флора-Лаура, здається, не наважується. Таке зіставлення літературно відтворених сюжетів Лауриного життя та Лауриної смерті — симптом інтертекстуального відгуку петрарківської книги про Лауру. «*Canzoniere*» поділено на два концептуальні розділи: «На життя Мадонни Лаури» та «На смерть Мадонни Лаури». Невипадково базова для рецептивного коду «Оригіналу Лаури» книга також є апологією одночасно і кохання, і творчості в аспектах їх реалізації як за життя, так і поза його межами. Петрарчина Лаура — феномен передусім літературний, творчо відтворений ідеальний образ коханої в душі поета, безмірно багатший, змістовніший за конкретний біографічний прототип. З цим образом пов'язана амбівалентна концепція кохання, то гріховного, то небесного. Лаура для Петрарки — також уособлення його твор-

чої наснаги, успіху, слави, недарма її послідовним атрибутом у «життєвому» розділі є лавр, а сама кохана асоціюється з Дафною, в «післяжиттєвому» ж — Лаура виступає як небесний поводитир, що опікується місцем творця вже у вічності. Лаурі набоковський (як і Лоліті) також притаманна двоїстість — вона виступає і як цілком земна істота, хтива жіночка, легковажна і меркантильна, часом інфантильна, часом хижа, — і, з другого боку, є об'єктом, приводом до найцнотливіших, ідеалістичних асоціацій. Згадаймо, як автор пропонує розшифровувати прізвище її матері — земля і небо: «Загалом під час транслітерації англійською мовою слід ретельно зберігати жіночі закінчення російського прізвища (як-от *-aya* замість чоловічого *-iy* або *-oy*), коли жінка, про яку йдеться, — художня знаменитість. Тож нехай її прізвище буде *Landskaya* — *land* і *sky*, і меланхолійне відлуння її прізвища танцюристки». Таких же антиномій сповнені і вайлдівські пошуки точного словесного відповідника щодо характеру своєї дружини: «У моєму житті була і є лише одна дівчина, об'єкт страху й ніжності, а водночас і загального співчуття з боку мільйонів, які читали про неї в книжках її кохання. Я кажу «дівчина», а не жінка, не дружина й не шльондра. Якби я писав своєю першою мовою, я б сказав *«fille»*. Кав'ярня на тротуарі, помережана літом неділя: *il regardait passer les filles* — ось у якому значенні. Не професійні блудниці, не конче забезпечені туристки, а *fille* як переклад англійського слова *«girl»*, яке я зараз перекладу в зворотному напрямі».

Композиційно «Оригінал Лаури» і є моделлю своєї ж таки реконструкції — за методом, апробованим в «Аді», — шляхом мнемонічного письма-відтворення епізодів Лауриної долі як емоційних позначок-пригадувань у рамках сімейного хронографічного літопису. Таке собі дослідження генетичного походження з найперших витоків у категоріях міфу — починаючи з Едему, першолюдства, гріхопадіння і так далі. У світлі актуальних для роману міфопоетичних оповідних проекцій сімейна хронологія Лауриних предків набуває масштабів книги буття вселюдського значен-

ня. Часовий відлік починається з первинного Батька-художника, з дружиною Євою та «першолюдиною» сином Адамом: «Флорин дід, художник Лев Лінде, емігрував 1920 р. з Москви до Нью-Йорка разом з дружиною Євою і сином Адамом». Еміграція з більшовицької Росії у Набокова — це справді початок нового життя, нової реальності, момент відліку людської історії, що пов'язана з сюжетом загубленого раю. Художник Лінде й залишає цей світ, як його залишають боги — від забуття: «Що може бути сумнішого за зневіреного художника, який умирає не від власних звичайних хвороб, а від раку забуття, що поширився і на його колись такі славетні полотна, як «Квітень у Ялті» і «Старий міст»? Нумо не замислюватись над кепським вибором місця вигнання. Не затримуймось коло того жалюгідного узголів'я». Втім, Лінде децю «липовий» бог (Linde — липа німецькою) і в розумінні несправжності, і щодо натуралістичного мистецького напрямку.

Адам — образ та подоба батька, він також художник, але, як і за міфом гріхопадіння, образ децю втрачений та інакший, модерново модифікований: він не живописець, а модний фотограф, та й літеру «е» з прізвища відкинув, «дослухавшись до мовчазної підказки друкарської помилки в каталозі». Адам Лінд, батько Флори, вже самостійно конструє свою смерть як художній жест, як мистецьке висловлювання, як граничний засіб естетичного мовлення: «Адам Лінд завжди мав схильність до штукарства у фотографії, тож і цього разу, перше ніж застрелитися в одному готелі в Монте-Карло (вночі, коли, хоч як прикро повідомляти про це, його дружина мала справжній успіх у балеті Пайкера «Нарцис і Нарцетта»), він установив і сфокусував свій апарат у кутку вітальні, щоб відобразити подію в різних ракурсах. Ті автоматично зняті кадри останніх митей його життя і лев'ячих лап столу вийшли не дуже добре, проте вдова без труднощів продала їх за ціну квартири в Парижі місцевому журналові *"Pitch"*, що спеціалізувався з футболу та різних моторошних подій». Така смерть, це художницьке самогубство, нехай і з саркастичним коментарем, але сусідить

із коханням, відбувається в супроводі любовної колізії: «Адам з'ясував, що хлопець, якого він кохав, задушив іншого, недосяжного хлопця, якого він кохав ще дужче». Незважаючи на іронічність сюжетного цитування шаблону максими про любов та смерть, таке сусідство у романній концепції відіграє й цілком серйозну роль в одній низці з завжди провідним у Набокова концептом творчості.

Відновлювання, генетичне відтворення оригіналу Лаури має проходити крізь ці головні екзистенціальні випробовування персоналогічної самовідбудови: творчість, кохання, смерть як єдиний життєвий іспит. Флора — еротично читається-пишеться на наших очах, ба більше — почасти і за нашої участі разом із автором — як вічна книга Лаури, є переживанням головних універсальних перипетій життєвої долі у творчості кохання й у творчості смерті. Підсумки та перспективи писання такої книги підбиватиме творча еротичність уже позамежного щабля — найвища мистецька еротика, еротика смерті. Така книга, як «Оригінал Лаури», мабуть, і за щасливіших обставин долі автора не могла бути завершеною у традиційному розумінні сюжетного фіналу. Філіп Вайлд, як остаточний, повноважний коментатор романного задуму, формулює рецептуру діалектичної смерті роману, змістовно засвідчуючи сенс назви — «Оригінал Лаури (Насолода вмирати)». В цьому сенсі саме і реалізується особлива еротична естетика смерті. Вичитуючи себе як персонажа «Оригіналу Лаури», Вайлд означає контури сюжетного відповідника такій естетиці: «Персонаж І. з книжки — невротичний і нерішучий літератор, що знищує свою коханку під час спроби зобразити її». Творчість, кохання і смерть немовби отожднюються, спроба справді еротичного вираження можлива в смерті й через смерть. У подальшій словесній грі це «І» (англійською «Я») зумовлює каламбурну актуальність модусу самопізнання-самозречення, тобто естетики перемагання власного тексту, тексту свого життя: «Потім я спробував різні стилізації: Делінг делікатний десь, скелетний скетч, а от чи стануть у пригоді літери

мого імені? Повторюване в ньому «ф», що збігається з “Г”, цим улюбленим займенником англійської мови, припускає елегантний розв’язок: просту вертикальну лінію вздовж мого поля внутрішнього зору можна намалювати враз, ба більше, поперечними рисками я можу легко позначити три частини мого фізичного ества: ноги, торс і голову». Метафорична буквализація словесного розчленування власного імені призводиться до тілесного саморозчленування. Тіло роману, що еротично поглинає сам себе, метафорично урівнюється з тілесним самознищенням автора, його творчою насолодою вмирання. «Делінг» коренево асоціюється з «del» — «self-deletion» самознищення за оригіналом, з другого боку, з ефектом Делінджера (Delinger effect) — глибоким завмиранням. Підтекст такої метафорики наголошує небувалу інтенсивність саморефлексії як суто естетичного, філологічно-літературного характеру, так і етично-ціннісного, екзистенціального щабля.

В такому контексті «Оригінал Лаури» пов’язано багатьма концептуально важливими мотивами з «Лолітою». В обох романах позиція оповідачів ціннісно маркована пороговою ситуацією поміж життям та смертю, що сприяє універсальності осмислення сенсу їхнього екзистенціального проекту, який і для Гумберта Гумберта, і для Вайлда полягає в переборюванні себе несправжнього, дуелі зі своєю тіннію, двійником у самому собі. На тлі «Лоліти» вайлдівський жест текстового й затекстового самозречення набуває додаткового обґрунтування, допоміжного аксіологічного фундаменту. Автори цих романів — автори-мерці, їх голоси значеннево марковані статусом вічності, якогось надзнання, коли література переростає свої межі, звертаючись до нас мовою потойбічного задзеркалля.

Гумберт, як і Вайлд, є центром саморефлексивності романної структури, ставлячись до себе як до творця й центрального персонажа якогось художнього твору, що розгортається в самому житті. Він пише роман своєї долі, моделюючи можливі шляхи падіння та воскресіння. Його сповідь — то звертання до суддів, бо

то справді суд над собою, відверта духовна рефлексія людини як такої в ситуації етичної кризи, кінцевого порога між буттям і небуттям, реальністю й божевіллям, — це, так би мовити, останнє слово на Страшному суді своєї совісті. Він пише записки «спершу в лікарні для психопатів, де перевіряли мій розум, а потім у цій добре опалюваній, хоч і дуже схожій на могилу, в'язниці». Етичне, як завжди у Набокова, нерозривно поєднується з естетичним, набуває сенсу через естетичне — через творчість, авторство. Тому вище, божественне авторство є зусиллям самотворення, самоспокутування, акт особистісно-художницької відповідальності. Мета оповіді — «урятувати, звичайно, не свою голову, а душу». Саме тому роман про первісне, архетипне гріхопадіння людини є спершу романом про творчість, про людину-художника, про етично-естетичний талант самосвідомості. Саме тому «Лоліта», в якій сконцентровано потенційно-безкінечний масив культури людства, звертається до читача мовою культури, пропонуючи приєднатися до вічного процесу розгадування величезного метафоричного ребуса, хитросплетіння знаків у нескінченному творі життя, який пишемо ми як автори, художники і в якому пишуть нас як персонажів, героїв, ляльок. Авторство, за Набоковим, — процес самотворення-самопізнання, людина розшифровує свою сутність, розкриває себе справжню й переборює себе несправжню. Недарма суперництво зі своїм двійником, Куїлті, до речі, також автором, художником, Гумберт Гумберт переживає, перш за все, як культурне протистояння, в гонитві за своїм ворогом-тінню, що викрав та спалює його едемський ідеал дитинства, герой проходить крок за кроком шлях символічного розв'язання таємниць своєї самоідентифікації у численних каламбурах-головоломках тіньового боку своєї душі, своєї свідомості. Тобто це переслідування насамперед самого себе, драматична спроба належного самоздобуття.

Сповідь героя — це авторство поза межами реальності, слова мерця, що шукає шлях до воскресіння. Його сповідь — це сон,

примара, видіння, ілюзія, але водночас — творче й чесне зусилля спокути, молитовна надія нового народження, нового едему, справжнього дитинства. Саме авторство, творчість може породити ту розгорнуту метафору, за якою стоїть шлях душі, особистості, що переборює сама себе, свою тьм, постає творцем самого себе.

У світлі останньої набоковської книги роман Гумберта можна назвати «оригіналом Лоліти», він пише Лоліту, виборюючи свій рай, свій оригінал як воскресіння. Спасіння Гумберта Гумберта — це спасіння літературою, це легітимація життєвого проекту засобами літератури, зусиллям авторствування. Вайлд також літературизує свій життєвий експеримент, який переломлюється крізь складнішу призму легітимності: насолода вмирання, виходу за межі фізичних пут, за Вайлдом, здійснюється літературою і в літературі, бо записування процесу вмирання-самознищення є насамперед жестом естетичним, парадоксальним вмиранням-самотворенням, тотожним самому процесові, вчинкові, жестові. Тому однакової дійсності набуває звільнення від фізичних тенет та від тенет літературних.

Вайлдові писання не випадково й композиційно є замикаючими щодо оповідного перебігу романної структури, набуваючи компетенції підсумкового статусу. Саме вайлдівський літературно-екзистенціальний проект ізоморфно інтегровано в деструктуризований корпус «Оригіналу Лаури», саме його експеримент є кодуєм чинником розшифрування романного задуму. Текст утрачає, відсікає свою емпіричну наявність послідовно й синхронно з Вайлдовим самостертям: «Процес самостирання, здійснюваний зусиллям волі. Насолода, що межує з майже нестерпним екстазом, породжена відчуттям, що воля працює над новим завданням: актом знищення, що, хоч як парадоксально, розвиває елемент творчості в цілком новому застосуванні абсолютно нескutoї волі. Навчаєшся використовувати енергію тіла для знищення його самого, ставиш життєву силу на голову <...>. Від п'ятки до

сідниці, потім скриня, а далі голова, [аж поки?] не лишиться нічого, крім гротескного бюста з очима, які пильно дивляться у простір».

Разом зі своїм автором текст поступово поринає у безсловесну потенційність невимовності, що, втім, є знаком не ентропії смислу, а навпаки — апофатичною запорукою абсолютної повноти, що вже не потребує чуттєвого вираження, що перебуває за межами пересічної, повсякденної логіки. Йдеться, можливо, про таку радикальну перемогу над літературою, якою марила вся культура ХХ століття, яку проголошували і теоретично, і в намаганнях конкретних художніх практик; про найвищу фазу літературної самосвідомості й самоаналізу, для самоствердження якої треба вмерти, щоб почати жити, треба замовкнути, щоб дійсно щось сказати.

У Набокова ці естетичні інтуїції реалізовані безпосередньо художньо, тому безмірно вдаліше та переконливіше, ніж, скажімо, популярні в ті ж 70-ті роки деконструктивістські концепції «смерті автора». Аналоги цьому набоковському проекту було б доцільніше шукати, наприклад, у пушкінському «романі життя», що засобами літератури перемагає обмежену літературність. Коли література, стаючи чимось більшим за себе, не претендує на роль ідейно-дидактичного «підручника життя», навчаючи «що робити» в пророчій позі «більше, ніж поета», — навпаки, покинувши ці блазнівські претензії, стає справжнім еквівалентом життя, оригіналом долі.

Можливо, й засобом побороти смерть: уже в «Аді» набоковський автор, немов Бог-творець, нічим не обмежений у своїй креативній волі, вибудовував світ роману як новий всесвіт, маніпулюючи країнами та континентами; в «Оригіналі Лаури» автор сповна стає деміургом, справжнім богом, бо спромігся на подвиг самозречення, «смертю смерть попираючи».

Павло Бабай

Переднє слово Дмитра Набокова

1977 року, коли на швейцарських озерах запанувала теплувата весна, мене викликали з-за кордону до хворого батька, що лежав в одній лозаннській клініці. Під час одужання після, як вважали, звичайної операції він, напевне, заразився якоюсь лікарняною бактерією, що дуже зменшила опірність організму. Такі очевидні симптоми погіршення стану, як гостре зменшення концентрації калію та натрію в крові, лікарі цілковито нехтували. То була крайня мить для втручання, якщо батькові ще судилося жити.

Я негайно подбав, щоб батька перевели до лікарні Лозаннського університету, й почався довгий і тяжкий пошук патогенного чинника.

Колись у Давосі батько впав на пагорбі під час ентомологічних досліджень, які були його улюбленим хобі, й заціпенів у незручній позі на крутосхилі, тим часом як туристи в кабінках канатної дороги відповідали йому вибухами реготу, вважаючи, ніби крики на поміч і помахы сачком — веселі жарти. Офіційні особи можуть бути нещадні: згодом готельна обслуга дорікала батькові, коли він, підтримуваний руками двох коридорних, упав у холі, а його шорти безладно розметалися.

Може, тут і немає зв'язку, але цей випадок, що стався 1975 року, здається, започаткував період хвороби, яка ніколи не відступала остаточно аж до тих страшних днів у Лозанні. Батько кілька разів намагався повернутися до свого колишнього життя в готелі *"Montreux-Palace"*, величні спогади про який пропливають у моїй голові, коли в якійсь дурнуватій електронній біографії я читаю,

мовляв, успіх «Лоліти» «не дійшов до розуму Набокова, що й дали жив у *пошарпаному швейцарському готелі*». (Курсив мій. — Д. Н.)

Набоков справді почав утрачати свою колишню фізичну велич. Його постать заввишки понад метр вісімдесят, здається, зігнулася, кроки під час прогулянок берегом озера стали короткі та невпевнені, руки, що впиралися ліктями в стіл, коли він їв, почали повільно повзти по скатертині, і я, не маючи серця, кепкував із батька через це.

Але він не припиняв писати. Батько працював над романом, початим 1975 р. — того самого вирішального року, — то був зародок шедедру, геніальні елементи якого де-не-де вже проклянулись на картотечних картках, які неодмінно супроводили батька. Він дуже рідко докладно розповідав про те, що пише, але, можливо, відчуюючи, що нагод розкрити деталі небагато, став переповідати дещо моїй матері й мені. Наші пообідні розмови ставали уривчасті й дедалі коротші, батько йшов до своєї кімнати, немов квапився закінчити роботу.

Невдовзі батька востаннє поклали до лікарні. Він почувався дедалі гірше. Аналізи тривали, лікарі один за одним чухали собі підборіддя, бо, стоячи край ліжка, знали, що нічим не зарадять, і вже виднів край могили. Зрештою протяг із вікна, яке відчинила й лишила молода медсестра, що раз по раз чхала, посприяв останній застуді. Мати і я сиділи поряд із батьком, і він, поглинаючи харчі, які я спонукав його їсти, піддався, тричі конвульсивно хапнувши повітря, бронхітові, що призвів до застою мокротиння.

Про точні причини батькової смерті говорили дуже мало. Смерть видатної людини, здається, завуалювали збентеженою мовчанкою. Через кілька років, коли, пишучи біографію батька, я захотів з'ясувати все остаточно, інформація про подробиці його смерті й далі була темна та непевна.

Тільки в останні дні батькового життя я дізнався про деякі конфіденційні родинні справи. До них належали й виразні настанови знищити рукопис «Оригіналу Лаури», якщо батько помре, не за-

кінчивши праці. Люди з обмеженою увагою, які похапцем додають власні припущення до лавини гіпотез, що поглинула незакінчений твір, глузували з думки, мовляв, приречений митець міг, бай-дуже, з якої причини, вирішити знищити свій твір, а потім дати йому змогу пережити його.

Автор може бути тяжко, навіть смертельно хворим, але й далі, аж до останньої фінішної лінії, відчайдушно змагатиметься з долею, програючи, незважаючи на прагнення витрати. Крім того, йому може перешкодити якась випадкова подія або втручання інших людей, як сталося з Набоковим багато років тому, коли по дорозі до спальювача сніття дружина вирвала йому з рук рукопис «Лоліти».

* * *

У роки, які передували нашому виїзду з Європи, я майже не знав конкретно, що «робить» мій батько. Навіть слово «письменник» мало що означало для мене. Тільки з випадкових розповідей, які батько міг видавати за оповідки, що їх читають на ніч, я міг би ретроспективно здогадатися про твір, над яким він працював. Уявлення про книжку для мене втілювали численні томи в червоних шкіряних палітурках, якими я захоплювався на верхніх полицях кабінетів друзів моїх батька-матері. Для мене вони були, як ми казали російською, апетитні. Але моєю першою «прочитаною» книжкою став батьків російський переклад «Аліси в Дивокраї», який читала мені мати.

Ми жили в Парижі й відпочивали на сонячних пляжах Рив'єри, а коли почалася Друга світова війна, похапцем відпливли до Америки.

Батько і я по-різному запам'ятали колір разючого об'єкта, який я у свої неповні шість років, не ймучи віри власним очам, побачив серед схожого на лабіринт нагромадження будинків у приморському містечку Сен-Назер. То була величезна труба пароплава "Champlain", що мав перевезти нас до Нью-Йорка. Я пам'ятаю, що вона була світло-жовта, натомість батько в останніх рядках твору «Пам'яте, говори» каже, що вона біла.

А втім, я дотримуватимусь образу, який зберігся в моїй пам'яті, байдуже, що саме викопують дослідники з давніх паперів французьких пароплавних ліній. Не менш упевнений я і в кольорах, які бачив у своєму останньому сновидді на борту, коли ми підпливали до Америки: різні відтінки гнітючого сірого кольору забарвили мої нав'язні сном видива пошарпаного і приземкуватого Нью-Йорка замість різючих хмарочосів, що їх обцяли мені батько-мати.

Ступивши на берег, ми знову мали два різні бачення Америки: з одного боку, пляшечка коньяку, зникла з нашого багажу під час митного огляду, а з другого — батько (чи мати? Пам'ять інколи поєднує їх обох) спробував заплатити таксистові стодоларовою банкнотою нової для нас валюти (чесний водій одразу відмовився від банкноти, з розумінням усміхнувшись нам).

Після свого першого дня навчання в тепер уже зниклій школі ім. Волта Вітмена я розповів матері, що вже знаю англійську мову. Насправді я опановував її набагато повільніше і вона стала для мене улюбленим і найгнучкішим засобом вислову думки й почуттів. Проте я завжди пишався, що я — єдина дитина у світі, яка вивчала початки російської мови — з підручниками тощо — з таким учителем, як Володимир Набоков.

Батько тим часом здійснював свій мовний перехід. Вирішивши як «щільно нормальна тримовна дитина», він усе-таки постав перед важким завданням, коли довелося відмовитися від «багатої і нескучної російської мови» задля нової мови — не хатньої англійської, якою він спілкувався зі своїм англomовним батьком, а інструмента, не менш експресивного, слухняного й поетичного, ніж досконало опанована рідна мова. «Справжнє життя Себастьяна Найта», перший англomовний роман батька, коштував йому безкінечних сумнівів і страждань, коли він зрікся своєї улюбленої російської — «Найвитонченішої мови», як він назвав свій англійський вірш, опублікований 1947 р. у журналі *"Atlantic Monthly"*. І все-таки під час переходу до нової мови й на початку нашого життя в Америці батько написав свій останній значний прозовий твір російською

мовою. То було оповідання «Чарівник», яке в певному розумінні правило за попередник «Лоліти». Батько гадав, ніби знищив або загубив цей невеличкий рукопис, а його творчу сутність поглинула «Лоліта». Він пригадував, що читав його однієї ночі групі друзів у Парижі, зробивши копії з огляду на загрози нацистських бомбардувань. Коли рукопис зрештою знайшовся, батько вивчив його разом із дружиною, і 1959 р. вони вирішили, що оповідання матиме художній сенс тільки тоді, «якщо буде написане англійською мовою за підписом Набокових» і опубліковане.

Ця публікація відбулася лише через десять років після смерті Набокова, тож видання «Лоліти» передувало виданню її попередника. Кілька американських видавців зацікавилися «Лолітою», але, боячись відлунь її делікатної теми, утрималися. Набоков, переконаний, що завжди буде жертвою нерозуміння, вирішив знищити рукопис, і тільки втручання Віри Набокової не дало романові, і то двічі, розвіяти димом у нашому спалювачі сміття в Ітаці.

Зрештою, не знаючи про сумнівну репутацію видавця, Набоков погодився, щоб літературний агент віддав рукопис Морісу Жироді, власникові видавництва *"Olympia Press"*. Похвала з боку Грехема Гріна посприяла, що «Лоліта» набагато випередила негодящі тропіки Рака й Козерога¹ (які Жироді успадкував від свого батька та його видавництва *"Obelisk"*) і порнографічну серію видань самого видавництва *"Olympia"* на своєму шляху, як стверджувало багато людей, до статусу однієї з найкращих коли-небудь написаних книжок. Дороги та мотелі Америки 1940-х років набули безсмертя в цьому протодорожньому романі, а незлічені назви й топоніми й далі живуть у каламбурах і анаграмах Набокова. 1961 року Набокови оселилися в готелі *"Montreux Palace"* у Швейцарії, і там, одного з перших вечорів, добромисна покоївка назавжди спорожнила прикрашений метеликом подарунковий кошик для сміття від його вмісту: грубої паки дорожніх карт США, на

¹ Натяк на романи Генрі Міллера «Тропік Рака» і «Тропік Козерога». — Тут і далі примітки перекладача.

яких батько ретельно позначив шляхи і міста, що їх подолали й навідали мої батько-мати. Там були й принагідні зауваги батька, а також назви метеликів та місцевостей, де вони жили. Як прикро, надто тепер, коли кожну таку деталь досліджують учені кількох континентів. І як прикро, що перше видання «Лоліти», з любов'ю підписане мені, вкрали з нью-йоркського підвалу і — по дорозі до житла одного студента-випускника Корнельського університету — продали за два долари. Тема спалювання книжок просто переслідувала нас. Запрошений до Гарвардського університету прочитати лекцію про «Дон Кіхота», Набоков, хоч і визнав певні заслуги Сервантеса, критикував його роман як «трубий» і «жорстокий». Вислів «розбив дощенту», яким навіть через багато років по тому характеризували оцінку Набокова, ще більше перекрутили напівписьменні журналісти. Зрештою з'явилася карикатура, де Набоков тримав охоплений полум'ям том перед аудиторією, цю картину супроводило всяке доречне *de rigueur*¹ моралізування.

Отак, нарешті, ми підійшли до «Лаури» і знову-таки до думок про вогонь. Протягом останніх місяців свого життя в лозаннській лікарні Набоков гарячково працював над цією книжкою, непроникний і для глуму нечуйних, жартів зичливих і припущень цікавих у зовнішньому світі, і для мук у власному мікрокосмі. До цих мук належали й неперервні запалення під нігтями й навколо нігтів пальців на ногах. Інколи йому здавалося, ніби він ладен узагалі позбутися пальців, ніж зазнавати спроб педикюру з боку медсестер, до того ж батько відчував нездоланне прагнення підправити їхні дії й шукав полегші в тому, що сам, терплячи біль, колупався у своїх пальцях. Певне відлуння цих страждань можна помітити і в «Лаурі».

Батько дивився на осяяні сонцем краєвиди і стиха вигукував, помітивши де-не-де метелика, що й досі літав. Але вже не було прогулянок по гірських луках із сачком у руці, тим часом як у голові тривала праця над книжкою. Праця не припинялася, але

¹ Обов'язкове (фр.).

в клаустрофобних стінах лікарняної палати, і Набоков почав бо-
ятися, що його натхнення й зосередженість не виграють перегонів
із дедалі слабшим здоров'ям. Потім мав дуже серйозну розмову з
дружиною, наголосивши: якщо до своєї смерті він не закінчить
«Лаури», її слід спалити. Вбогі на розум представники тих орда-
дописувачів, які напосілися на мене, стверджували: якби митець
прагнув знищити свій твір, вважаючи його за недосконалий або
незакінчений, він логічно й завбачливо мав би заздалегідь лікві-
дувати його без сліду. Ці мудрагелі забували: Набоков прагнув *не*
спалити за всяку ціну «Оригінал Лаури», а прожити час, потріб-
ний, щоб на кількох останніх картках устигнути дописати бодай
остаточний план. Крім того, теоретизували, мовляв, Франц Каф-
ка навмисне зобов'язав свого приятеля Макса Брода знищити пе-
редруковане «Перетворення» та інші опубліковані й неопубліко-
вані шедеври, зокрема романи «Замок» і «Процес», добре знаючи,
що Брод ніколи не виконає такого завдання, тож і Набоков з тих
самих міркувань доручив моїй матері знищити «Лауру». Мати була
бездоганно відважна й гідна довіри помічниця і не виконала цьо-
го завдання тільки через зволікання — зволікання, спричинене
похилим віком, квалістю та незмірною любов'ю.

Коли це завдання дісталось вже мені, я надовго замислився.
Я не раз казав і писав, що, як на мене, в певному розумінні мої
батько-мати ніколи не вмирали, а живуть, зазираючи мені через
плече, у своєрідному віртуальному лімбі, готові запропонувати
думку чи пораду, щоб допомогти мені під час життєво важливих
постанов, байдуже, йдеться про якесь вирішальне *mot juste*¹ чи про
земні інтереси. Якщо наділеному уявою коментаторові подобаєть-
ся порівнювати цей випадок із містичними феноменами — нехай.
Тієї миті я вирішив, що в гіпотетичній ретроспективі Набоков не
хотів би, щоб я, як у Кольриджа, став його персоною з Порлока²
або дозволив спалити нову Хуаніту Дарк — саме такою була пер-

¹ Слушне слово (*фр.*).

² Непроханим гостем, який перешкодив праці.

ша робоча назва «Лоліти», призначеної для спалення, — немов сучасну Жанну д'Арк.

Під час щоразу коротших і рідших візитів батька додому ми сміливо намагалися підтримувати невимушені розмови за обіднім столом, проте не згадували про потойбічний світ «Лаури». Тієї пори я і, мабуть, моя мати вже достеменно знали, що нас чекає.

Після смерті батька минув якийсь час, перш ніж я присилував себе відкрити його шухляду з картотечними картками. Мені довелося подолати задушливий бар'єр болю, поки я доторкнувся до карток, із любов'ю упорядкованих його рукою. Після кількох спроб, коли я й сам потрапив до лікарні, я вперше прочитав річ, що, незважаючи на свою незавершеність, була безпрецедентна за структурою і стилем, і то написана «найвитонченішою мовою», якою стала англійська для Набокова. Я взявся до завдання упорядкувати й підготувати, а потім продиктувати попередньо розшифрований текст своєму вірному секретареві Крістіанові Галікеру. «Лаура» жила в присмерку, виринаючи вряди-годи, щоб я прочитав її й наважився втрутитись де-не-де як редактор. Мало-помалу я звик до цього тривожного привиду, що жив, здається, подвійним життям — і в тиші свого сейфа, і в лабіринтах мого розуму. Я вже навіть подумати не міг про знищення «Лаури» й лише відчував спонуку дати їй змогу коли-небудь, немов випадково, вийти зі своєї п'тьми. Саме це й пояснює мої дуже нечасті згадки про цю річ упродовж довгих років, коли я відчував, що батько схвалив би їх, і все-таки ці згадки разом з кількома більш-менш точними потоками інформації і припущеннями інших людей посприяли поступовому формуванню фрагментарних уявлень про «Лауру», якими тепер нахваляється преса, завжди ладна захопитися за сенсаційну новину. І, як я вже казав, я не думаю, що мій батько чи його тінь не схвалили б оприлюднення «Лаури», якщо вона вже подолати такі часові бар'єри. Я, мабуть, посприяв її виживанню, але керувався не грайливістю чи обрахунком, а якоюсь потойбічною силою, якій я не міг опиратися. Тож слід проклинати мене чи дякувати мені?

Тим часом убогі на розум люди й далі пропонували химерні гіпотези. Серед них мені як перекладачеві найбільше полестив подив, що Набоков (В. Набоков) використав таке неправильне слово як *“formication”*, щоб охарактеризувати напівусвідомлене відчуття в ногах героїні нещодавно опублікованого оповідання «Наташа», можливо, то було передчуття справжніх мурах, на яких вона, не глянувши, сяде в наступній сцені. Слово *“formication”*, звичайно, було вдалим перекладом російського виразу *«шелковые мурашки»*, і насправді його підказали мені італійські аналоги *“formica”* [мураха] та *“formicolio”* [formication], і воно було моїм вибором, а не батька-небіжчика в англійській мові. Ще кумеднішим (і дивнішим) було твердження колишнього перекладача Набокова С. Ільїна — посеред його злісних копняків по «Лаурі», якої він ніколи не читав, — *мовляв, я не вмію читати російською мовою. Але найкумеднішою (і найменш логічною) була думка одного критика в престижному італійському виданні, нібито стиль «Лаури» (яка тільки-но з'явилася в моєму італійському перекладі) на диво вільний від атавістичних іноземних відлунь Набокова й нагадує Толстого, — таж це суперкомплімент, за який я дуже вдячний, як був би вдячний від мого імені і батько.*

Але чому, пане Набоков, *справді* чому ви надумали опублікувати «Лауру»?

Що ж, я чемний хлопчик і, помітивши, як люди всього світу почали, наче близького знайомого, називати мене на ім'я, переймаючись «дилемою Дмитра», я відчув, що було б дуже мило з мого боку полегшити їхні страждання.

Подяки

За великодушну допомогу й поради я висловляю вдячність.
професорові Геннадію Барабтарлу;
професорові Браєну Бойду;
Аріані Чонці Комсток;
Олексію Коновалову;
професорові Станіславу Швабріну;
журналістові Рону Розенбауму, що не міг би почати кращої
рекламної компанії, навіть якби планував її (він не планував).

А також людям в усьому світі, що пропонували свої думки,
коментарі та поради, хоч яким був їхній характер, та уявляли собі,
ніби властиві їм погляди, інколи виражені досить вправно, можуть
якимсь чином вплинути на мої. Ось, наприклад, найдивовижніша
думка:

«...З численних статей я лише виснував, що Набоков просто
звелів синові спалити рукопис. А хіба він казав коли-небудь, що
син не може опублікувати його? Опублікувати, а *потім* спалити»
(Вілл Боулдер, США).

А ось найменш прозірлива (і найжорстокіша):

«Це містифікація в украй характерному «набоковському» стилі,
який той сноб полюбляв усе своє життя... Ніякого рукопису чи

карток не існує. Припиніть шмагати мертвого коня. «Лаури» немає... (Сергій Романов, Москва, СРСР [sic]).

І найрозумніша:

«ОСТАННІЙ РОМАН НАБОКОВА:
НАТИСНУТИ КЛАВІШУ “DELETE”?»

Ніланджана С. Рой, Business Standard

Якщо автор виразно висловився, що хоче, щоб його твір знищили після його смерті, чи слід шанувати його бажання? А що, як тим твором виявиться «Перетворення» Франца Кафки? Або останній відомий роман Володимира Набокова?

...Кафка склав свій заповіт дуже ретельно, призначивши його виконавцем свого друга Макса Брода. Він доручив Бродові спалити свої неопубліковані рукописи й подбати, щоб уже опубліковані твори не перевидавали. «Якщо вони зникнуть усі разом, це найдужче б утішило мене». Брод не виконав бажань Кафки, і ось чому ми й досі читаємо про Грегора Замзу. Брод виправдовувався тим, що в глибині душі Кафка не хотів, щоб його твори знищили, бо інакше призначив би іншого, нещаднішого виконавця заповіту; насправді він вірив, що Брод не спалить його творів.

Часто припускають, ніби автор, який удається до таких суперечливих жестів, просто грає на публіку, але цю думку спростовують нерідко дуже болісні відносини автора з власним твором. Велика дискусія... пов'язана з Дмитром Набоковим і тим, чи справді він хоче виконати батькові бажання щодо «Лаури», останнього, незакінченого роману Володимира Набокова.

На користь тих, хто вважає, ніби бажання автора, хоч які вони прикрі для нас, слід виконати, свідчить фрагментарна природа «Лаури». Набоков завжди кілька разів переглядав текст, він ніколи не належав до тих, що пишуть із «першого разу». Те, що

дійшло до нас від «Лаури», — це скелет роману, попередньо поданий на картотечних картках. Знайомство з її сюжетом дає не більшу користь, ніж знайомство з сюжетом «Лоліти»: «Розумієте, це про чоловіка, що закохався в — ні, він спокусив її, — та ні, це вона його спокусила — в німфетку, це все глибоко психологічне...» А «Лаура» — роман про велетенського чоловіка на ймення Філіп Вайлд, він має за дружину жінку, яка спить з усіма підряд, а його міркування зосереджуються на природі смерті.

Цей роман був готовий у голові Набокова, проте автор помер до того, як зміг перекласти своє бачення на папір. Важко уявити собі, ніби звичайний читач здобуде багато, прочитавши ці картотечні картки, але не менш важко уявити собі вчених, шанувальників Набокова і любителів літератури, які будуть розчаровані навіть цими фрагментами.

Ті, хто вважає, що треба дослухатися до бажань Набокова, не схильні просто нищити. Чимало людей розуміють, що навіть видатний письменник може написати не один попередній варіант, перше ніж створить справді добрий текст, і стверджують, що треба шанувати думку автора про свій твір. А багатьох тривожить характерна для ХХІ ст. тенденція до надмірного зберігання, коли твори, які краще годилося б викинути на смітник, «зберігають», і то без ніякої потреби, надміру ревні шанувальники.

Але супроти цих міркувань стоїть аргумент, що автор дуже рідко здатний судити про свій твір. Візьмімо, наприклад, Вергілія, що одинадцять років працював над «Енеїдою». Коли Вергілій помирав, поема була не закінчена, й він, вважаючи, ніби не виконав свого обов'язку, попросив знищити всі записи. Вергілій цілком слушно вважав, що його твір має ганджі й не закінчений. Проте не розумів, що цей твір, дарма що з ганджами й не закінчений, — однаково шедевр, тож людству пощастило, що волю вмирущого не виконали. Я б не хотів бути на місці Дмитра На-

бокова і зважувати бажання батька супроти вимог читачів. Але на його місці я скористався б прецедентом. Колись Набоков хотів знищити «Лоліту», і всі ми стверджували б, що його тодішня оцінка була сумнівна. Знищення «Лаури» було б незворотною втратою. Сподіваюся, Дмитро Набоков збереже останній роман свого батька».

*Нью-Делі, 19 лютого 2008 р.
nilanjanasroy@gmail.com*

(Автор цього тексту — головний редактор «*Westland/Tranquebar*».
Погляди, висловлені тут, суто особисті.)

ОРИГІНАЛ
ЛАУРИ

The Original of Laura

Ch. One

Her husband, she answered, was a writer, too - at least, after a fashion. Fat men beat their wives, it is said, and he certainly looked fierce, when he caught her ziffing ~~in~~ through his papers. He pretended to slam down a marble paperweight and crush this weak little hand (displaying the little hand in febrile motion). Actually she was searching for a silly business letter - and not ^{in the least} trying to decipher his mysterious

ОРИГІНАЛ ЛАУРИ

Розділ 1

Її чоловік, відповіла вона, теж письменник, принаймні в певному розумінні. Кажуть, ніби гладкі чоловіки б'ють своїх дружин, а він безперечно видавався лютим, коли заставляв, як вона переглядає його папери. Вдавав, ніби б'є мармуровим прес-пап'є і ламає оцю тендітну ручку (гарячково показує маленьку руку). Насправді вона шукала якогось тупого ділового листа, — і анітрохи не намагалася розшифрувати його загадковий

manuscript. Oh no, it was not a ^{worn of fiction} ~~novel~~ (2)

^{which} ~~that~~ one dashes off, you know, to make money; it was a mad neurologist's ~~manic testaments~~ testament, a kind of Poisonous Opus as in that film. It had cost him, ~~the price of~~ ~~the price of~~ and would still cost him, years of toil, but ^{the} ~~the~~ ~~thing~~ was of course, an absolute secret. If she mentioned it at all she added, it ~~was~~ ^{was} because ~~she was drunk~~. She wished to be taken home or preferably to some cool quiet place with a clean bed and room service. She wore a strapless gown

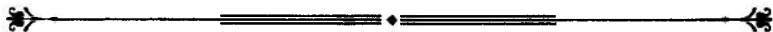

2

рукопис. О ні, то аж ніяк не вигляд художньої уяви, склепаний, знаєте, нашвидкуруч, щоб заробити гроші, а заповіт безумного невролога, своєрідний Отруйний Опус, як у тому фільмі. Він коштував і ще коштуватиме йому років тяжкої праці, але є, звичайно, абсолютною таємницею. Якщо вона взагалі згадала про нього, додала жінка, то тільки тому, що тепер напідпитку. Вона б хотіла, щоб її завезли додому, а ще краще — в якесь прохолодне тихе місце з чистою постілью й кімнатною обслугою. На ній була сукня без бретельок

(3)

and slippers of black velvet. Her bare insteps were as white as her young shoulders. The party seemed to have degenerated into a lot of sober eyes staring at her with nasty compassion from every corner, every cushion and ashtray, and even from the hills of the ~~carpet~~ ~~the~~ ~~spring~~ night framed in the open french window. Mrs. Carr, her hostess, repeated what a pity it was that Philip could not come or rather that Flora could not have induced

3

і чорні оксамитові капчики. Підйоми її ніг були білі, як і юні плечі. Вечірка, здається, виродилась у сукупність стриманих поглядів, спрямованих на неї з огидним співчуттям із кожного закутка, кожної подушки та попільнички і навіть із пагорбів, що бовваніли весняної ночі у відчиненому вікні, яке доходило до самої підлоги. Місіс Кар, господиня, знай приказувала, як шкода, що Філіп не зміг прийти, чи, радше, що Флора не змусила

him to come! I'll drag him ~~out~~
~~out~~ next time said Flora,

(4)

~~in the~~ rummaging all around
her seat for her small formless vanity
bag, a blind black puppy. Here it is,
cried an anonymous girl, squatting
quickly.

Mrs Carr's nephew, Anthony Carr,
and his wife Winny, ^{one of those} ~~were~~ ~~easy going~~
~~easy going~~ over-generous
couple that positively care to
lend their flat to a friend, ^{any friend}, when
they and their ~~two~~ dog do not happen

4

його прийти! Наступного разу я притягну його, мо-
вила Флора, шукаючи геть усюди навколо себе невелику безформну косметичку, — не жінка, а чорне сліпе цуценя. Ось вона, крикнула невідома дівчина, мерщій присівши навпочіпки.

Ентоні Кар, небіж місіс Кар, і його дружина Вінні належали до тих добродушних, надміру щедрих подружжів, що аж умирають, так прагнуть запропонувати свою квартиру приятелеві — якому завгодно, — коли трапиться, що їм та їхньому собаці вона якийсь час

(5)

to need it. Flora spotted at once ~~the~~ the alien creams in the bathroom and the open can of Fido's Feast next to the ~~hard~~ cheese in the cluttered fridge.

A brief set of instructions (~~concerning~~ ~~pertaining~~) (pertaining to the superintendent and the chairwoman) ended on: "Ring up my aunt Emily Carr," which evidently had been already done ~~to~~ to lamentation in Heaven and laughter in Hell. The double bed was made but was unfresh inside. With comic fastidiousness Flora spread

5

не потрібна. Флора одразу побачила чужі креми у ванні й відкриту бляшанку собачого харчу поряд із голим шматком сиру в захаращеному холодильнику. Коротенька низка вказівок (призначених управителеві та прибиральниці) закінчувалася наказом: «Зате-лефонуйте моїй тітці Емілі Кар», вочевидь уже виконаним, на превеликий плач у небесах і регіт у пеклі. Двоспальне ліжко було заслане, але постіль видавалася несвіжою. З комічною вередливістю Флора накрила

(6)

her furcoat over it ~~before undressing~~
before undressing and lying down
Where was the damned valise
that ^{had been} brought up earlier? ~~Where was it?~~
In the vestibule closet. Had everything
to be shaken out before the pair
of morocco slippers could be located
infectally folded in their zippered
pouch? Hiding under the
shaving kit. All the towels in the
bathroom, whether pink or green, were
of a thick, soggy-looking, spongy-like texture.

6

ліжко шубою, потім роздяглася й лягла.

Де та клята валіза, яку привезли раніше? В комірчині у передпокої. Невже треба все перерити, поки знайдеш пару сап'янових капців, скручених, наче в утробі, в застебнутій на «блискавку» кишені? Захованих за причандаллям для гоління? Всі рушники у ванній, чи то яскраво-червоні, чи то зелені, були з товстої, немов губчастої тканини, яка, здавалось, набралася вологи.

Copy out again

⑦

Let us choose the smallest. On the way ^{back} ~~on~~
the distal edge of the right slipper lost
its grip and had to be picked ^{up} ~~up~~ the grateful heel
_(with a finger for cherry-picks.)

no quotes

¶ ↑ Oh, hurry up, she said softly

THE COURT

9 That first surrender of hers was a little sudden, if not downright unnerving. A pause for some light carresses, concerted embarrassment, feigned amusement, prefatory contemplation ~~of the propriety of the situation~~ ~~to the propriety of the situation~~ ~~that she was~~ She was

7

Оберімо найменший. Коли вона поверталася, задній край правого капця спорснув, тож довелося пальцем замість ложки насувати його на вдячну п'ятку.

— Ох, поквапся, — стиха промовила вона.

Коли вона віддавалася йому вперше, все відбулося трохи несподівано, ба навіть злякало й приголомшило її. Пауза для легеньких пестоців, приховане збен-теження, вдаваний подив, попереднє споглядання. Вона була

(8)

an extravagantly slender girl. Her ribs showed. The conspicuous knobs of her hip bones framed a hollowed abdomen, so flat as to belie the notion of "belly." Her exquisite bone structure immediately slipped into a novel - became in fact the secret structure of that novel, besides supporting a number of poems. The cup-sized breasts of that twenty-four year old impatient beauty seemed a dozen years younger than she, with those pale squinty nipples and firm form.

8

на диво тендітна. Під шкірою випиналися ребра. Опуклі тазові кістки обрамляли плаский живіт — такий плаский, що спростовував саме уявлення про черево. Її вишукана кісткова структура негайно прослизнула в роман, — насправді правила за таємну структуру того роману, а до того ж стала предметом низки віршів. Завдяки блідим, спрямованим навскіс пипкам і пружності чашовидні груди цієї двадцятирічної нетерплячої красуні видавалися наполовину молодшими від неї.

(9)

Her painted eyelids were closed. A tear of no particular meaning ~~was~~ gemmed the hard top of her cheek. Nobody could tell what went on in that little head waves of desire rippled there, a recent lover fell back in a swoon, hygienic doubts were raised and dismissed, contempt for everyone but herself ~~was~~ advertised with a flush of warmth its constant presence, here it is, tried what's her name squatting quickly my darling, dushka moyu (eyebrows)

Нафарбовані повіки заплющились. Не навіяна жодним конкретним почуттям сльозина застигла, мов самоцвіт, на високій вилиці. Ніхто не сказав би, що діється в її голівці. Там брижились хвильки бажання, відкинувся в екстазі недавній коханець, виникали й зникали гігієнічні сумніви, гарячим спалахом повідомляла про свою незмінну присутність зневага до всіх, крім себе, — ось воно, — озивалася й мерщій припадала. «Люба, *душко моя!*» (брови

(10)

went up, eyes opened and closed again, she didn't meet Russians often, this should be pondered,

¶ masking her face, coating her side, pinching her stomach with kisses — all very acceptable while they remained dry.

¶ Her frail, docile frame when turned over by hand revealed new marvels — the mobile omoplates of a child being tubbed, the incurvation of a ballerina's spine, narrow nates

10

піднялися, очі розплющились і заплющились, їй не часто траплялися росіяни, про це треба подумати).

Він поцілунками вкривав їй обличчя, вистеляв боки, закутував живіт — усе було прийнятним, поки він не заслинював її.

Перевернув її рукою, і тендітне, слухняне тіло розкрило нові дива: рухливі лопатки дитини, яку купують, вигнуту, як у балерини, спину, вузькі сідниці,

(11)

of an ambiguous irresistible charm (nature's
beastliest bluff, said Paul de G watching
a dour old don watching boys
bathing)

Only by identifying her with
an unwritten, half-written, rewritten
difficult book, could one hope to
render at last what ~~was~~

~~was~~
~~was~~
~~was~~

11

наділені двозначним нездоланим чаром (найменш тваринним блефом природи, сказав Поль де Г., спостерігши, як літній суворий дон споглядає хлопчиків у купелі).

Тільки ототожнивши її з ненаписаною, напівнаписаною, переписаною важкою книжкою, можна було сподіватися передати нарешті те, що

(12)

contemporary descriptions of intercourse
so seldom convey, because newborn and
thus generalized, ~~in~~ in the sense of primitive
organisms of art as opposed to
the personal achievement of great
English poets dealing with
an evening in the country, a bit of
sny in a river, the nostalgia ^{beyond the} of
remote sounds - things utterly ~~remote~~
(reach) of Homer or Horace. Readers are
directed to that look-on a very
high shelf, in a very bad light - but

12

так рідко відтворюють сучасні описи статевих стосунків, бо ці описи з'явилися тільки недавно й тому мають загальний характер, як-от твори примітивного мистецтва на відміну від особистих досягнень видатних англійських поетів, що описують вечір за містом, край неба, відображений у плесі, смуток далеких звуків — речі, цілковито недосяжні для Гомера або Горация. Читачів спрямовують до тієї книжки — на дуже високій полиці, в край тьмяному світлі, проте

already existing, as magic exists, and death, and as shall exist, from now on, the mouth she made automatically while using ~~that~~ that towel to wipe her thighs after the promised withdrawal.

¶ A copy of Glist's dreadful "Glandscape" (receding ovals) adorned the wall. Vital and serene, according to philistine Flora ~~the~~ Auroral rumbles and bangs had begun jolting the cold misty city.

¶ She consulted the only eye on her wrist. It was too tiny and not

13

вона вже існує, як існують і чари, і смерть, і як повинна існувати відтепер гримаса, яка мимоволі з'являється на її обличчі, коли вона витирає рушником стегна по тому, як він, пообіцявши, вийшов з її плоті.

Стіну прикрашала копія страхітливого «Залозовиду» (зменшені овали) Глиста. Сповнена життя і спокійна жінка відповідно до філістерських уявлень про Флору. В холодному туманному місті залунав передранішній гуркіт і стукіт.

Вона придивилася до оніксового вічка на своєму зап'ястку.

— Надто крихітний і, як зважити на розмір, не

(19)

costly enough for its size to go right, she said (translating from Russian) and it ^{was} the first time in ^{her} stormy life that ~~in~~ ^{she knew} anyone took of his watch to make love. But I'm sure it is sufficiently late to ring up another fellow (stretching her swift cool arm toward the bedside telephone).

¶ She who mislaid everything dialled fluently a long number "you were asleep? I've shattered your sleep? That's what you

14

дуже дорогий, щоб іти правильно, — мовила вона (перекладаючи з російської), вперше у своєму бурхливому житті вона бачила чоловіка, що зняв годинника, перед тим як кохатися. — Але я певна, вже досить пізно, щоб зателефонувати одному хлопцеві, — й простягла свою швидко жорстоку руку до телефону поряд із ліжком.

І, дарма що все робила невлад, притьмом набрала довгий номер.

— Ти спиш? Я прогнала твій сон? Ти на це

(15)

deserve. Now listen carefully." And with tigerish zest, monstrously magnifying a trivial tiff she had had with him whose pyjamas (the idiot subject of the tiff) were changing the while, in the spectrum of his surprise and distress, from heliotrope to a sickly gray, she dismissed the poor oaf for ever.

"That's done," she said, resolutely for replacing the receiver. Was's game now another round, she wanted to know.

15

заслуговуєш. А тепер слухай уважно. — І з тигрячим завзяттям, несосвітенно гіперболізуючи звичайнісіньку сварку, яку вона мала з тим, чиї піжами (ідіотський предмет сварки) трохи змінили — в спектрі його несподіванки й страждань — свою барву від світло-бузкової до хворобливо сірої, назавжди спровадила тепля.

— Зроблено, — проказала вона, рішуче кладучи трубку на місце. Тепер їй кортіло знати, чи почнеться ще один раунд гри.

(16)

No? Not even a quickie? Well, tant pis.
 Try to find me some liquor in their kitchen,
 and then take ^{me} home.

¶ The position of her head, its trustful
 proximity, its gratefully shouldered
 weight, the tickle of her hair, endured
 all through the drive; yet ~~she~~
~~longer~~ she was not asleep,
 and with the greatest exactitude had
 the taxi stop to let her out ~~across~~
~~across~~ at the corner of Heine street,
 not too far from, nor too close to, her

16

— Ні? Навіть нашвидку? Що ж, *тим гірше*. Спробуй знайти мені трохи віскі на їхній кухні, а потім завези мене додому.

Нахил її голови, її довірлива близькість, вдячна вага на його плечі, лоскіт її кіс тривали всю дорогу, проте вона не спала і з якнайбільшою точністю зупинила таксі й вийшла на розі вулиці Гейне, не дуже далеко, але й не дуже близько від свого

(17)

house. This was an old villa backed by tall trees. In the shadows of a side alley a ^{young man} ~~man~~ with a mackintosh over his white pyjamas was winging his hands. The street lights were going out in alternate order, the odd numbers first. Along the pavement in front of the villa her obese husband, in a rumpled black suit and tartan booties with clasps, was walking a striped cat on an overlong leash. She made for the front door.

17

дому. То була стара вілла, закрита високими деревами. В затінку бічної алеї молодик у плащі поверх білої піжами ламав собі руки. Вуличні ліхтарі горіли то справа, то зліва, спершу коло будинків із непарними номерами. На доріжці перед віллою її огрядний чоловік у пожмаканому чорному костюмі й тартанових черевиках із застібками вигулював на надміру довгому повідку смугастого кота. Вона підійшла до головних дверей.

(18)

Her husband followed, now carrying the cat. The scene might be called somewhat incongruous. The animal seemed naïvely fascinated by the snake trailing behind on the ground.

¶¶¶ Not wishing to harness herself to futurity, she declined to discuss another rendez-vous. To prod her slightly, a messenger called at her domicile three days later. He brought from the favorite florist of fashionable girls a banal very ~~orange blossom~~

18

Чоловік, узявши kota на руки, пішов слідом. Цю сцену можна було б назвати трохи неузгодженою. Тварина, здається, була наївно зачарована змією, яка тяглася позаду по землі.

Не бажаючи зобов'язувати себе на майбутнє, Флора відмовилася говорити про наступне побачення. Щоб трохи спонукати її, через три дні у двері її домівки подзвонив розсильний. Від улюбленого флориста модних дівчат він приніс їй банальний пучок квітів,

19

of bird-of-paradise flowers. Cora, the
mulatto chambermaid, who let him in,
surveyed the shabby courier, his comic
pomp, his wan countenance with its
three days growth of blond beard, and
was about to ^{raise her chin and} embrace his rustling
coat but he said "No, I've been
ordered to give this to madame
herself" "You French?" asked
scornful Cora (the whole scene was
pretty artificial in a fishy theatrical
way). He shook his head - and here

19

схожих на райських птахів. Кора, покоївка-мулатка, що впустила його, приглядалася до кур'єра в поношеному вбранні, кумедного капелюха й виснаженого обличчя з триденним білявим заростом і вже була ладна задерти підборіддя й узяти його шелестливий вантаж, як він промовив:

— Ні, мені звеліли передати мадам особисто.

— Ви француз? — зневажливо запитала Кора (вся ця сцена цілком штучна й сумнівного театрального стибу). Він похитав головою, і тут

Madame appeared from the breakfast room. First of all she dismissed Cora with the strelitzias (hateful blooms, regalized bananas, really).

"Look," she said to the beaming bum, "if you ever repeat this idiotic performance, I will never see you again. I swear I won't! In fact, I have a great mind —" He flattened her against the wall between his outstretched arms; Flora ducked, and freed herself, and showed him the door; but the telephone was already ringing ~~convulsively~~ ^{certainly} when he reached his lodgings.

з ідальні показалася їй сама мадам. Передусім вона відпустила Кору зі стреліціями (огидними квітами, справді схожими на оздоблені банани).

— Слухай, — сказала вона усміхненому бовдуру, — якщо ти коли-небудь повториш цю ідіотську виставу, то вже ніколи не побачиш мене. Присягаюся, не побачиш! Знай, у мене чудова пам'ять...

Випроставши руки, він припер її до стіни, але Флора присіла й вивільнилась, показавши йому на двері, та коли він доплентався до своєї квартири, телефон уже захлинався екстатичним дзенькотом.

Ch Two

Two ①

Her grandfather, the painter Lev Linde, emigrated in 1920 from Moscow to New York with his wife Eva and his son Adam. He also brought over a large collection of his landscapes, either unsold or loaned to him by kind friends and ignorant institutions ^{pretending that} were said to be the glory of Russia, and the pride of the people. How many times art albums had reproduced these meticulous masterpieces — clearings ⁱⁿ pine woods, with a bear cub or two, and brown brooks between thawing snow-banks, and the vastness of ~~barren~~ purple heaths!

Розділ 2

2 (1)

Флорин дід, художник Лев Лінде, емігрував 1920 року з Москви до Нью-Йорка разом з дружиною Євою і сином Адамом. Він привіз за кордон і велику колекцію своїх краєвидів, чи то не проданих, чи то позичених йому завдяки щедрості добрих друзів та нетямущих установ, — картин, що, як казали, становлять славу Росії, гордість російського народу. В скількох художніх альбомах репродукували ті ретельно ви-мальовані шедеври — галявинки в соснових лісах з одним ведмежам, а то й двома, бурі ручаї поміж берегів із талим снігом і незмірність пурпурових вересовищ!

Two ②

Natives "decadents" had been calling them
"calendar tripe" for the last three decades
~~and~~; yet ^{Linde} had always had ~~there~~
an army of stout admirers; ~~the~~ mighty few
of them turned up at his exhibitions in
America. Very soon a number of
~~unconsoled~~ unconsoled oils found
themselves being shipped back to Moscow, while
another batch ~~imposed~~ in rented
flats before trouping up to ~~the~~ the attic
or ~~erupting~~ to the market stall.

¶ What can be sadder than a discouraged

2 (2)

Місцеві російські «декаденти» протягом трьох останніх десятиліть називали їх міщанським непотребом, проте Лінде завжди мав цілу армію несхитних шанувальників, та от в Америці вони вкрай рідко ходили на його виставки. Невдовзі певне число невтішних олійних полотен знову вернулося в Москву, на томість решта нудилася в найманих квартирах, перше ніж вибратися на горища або опуститись до ярмаркових яток.

Що може бути сумнішого за зневіреного

Two (3)

artist dying not from his own commonplace malady, but from the cancer of oblivion invading his once famous pictures such as "April in Yalta" or "The Old Bridge". Let us not dwell on the choice of the wrong place of exile. Let us not linger at that pitiful bedside.

¶ His son Adam Lind (he dropped the last letter on the tacit advice of a misprint in a catalogue) was more successful. By the age of thirty he ^{he had become} a fashionable photographer. He married the ballerina Lanskaya,

2 (3)

художника, який умирає не від власних звичайних хвороб, а від раку забуття, що поширився і на його колись такі славетні полотна, як «Квітець у Ялті» і «Старий міст»? Нумо не замислюватись над кепським вибором місця вигнання. Не затримуймось коло того жалюгідного узголів'я.

Син художника Адам Лінд (що викинув останню літеру, дослухавшись до мовчазної підказки друкарської помилки в каталозі) мав щасливішу долю. В тридцять років він став модним фотографом. Він одружився з балериною Ланською,

Toto (4)

a delightful dancer, thought with something fragile and gauche about her that kept her teetering on a narrow ledge between benevolent recognition and the rare reviews ~~and the~~ ^{of} nonentities. Her first lovers belonged mostly to the Union of Property Movers, ~~most~~ simple fellows of Polish extraction; but Flora was probably ~~Adam's~~ ^{Adam's} daughter. Three years after her birth Adam discovered that the boy he loved had strangled ~~another~~ another, unattainable, boy

2 (4)

милою танцівницею, хоч і трохи тендітною та незграбною, що їй давало їй змогу утримувати хитку рівновагу на вузькій смузі між зичливим визнанням і захопленими відгуками нікчем. Її перші коханці належали здебільшого до профспілки перевізників майна, простих хлопців польського походження, але Флора, напевне, була донькою Адама. Через три роки після її народження Адам з'ясував, що хлопець, якого він кохав, задушив іншого, недосяжного хлопця,

Two (5)

whom he loved even more. Adam Lind had always had an inclination for trier photography and this time, before shooting himself in a Montebello hotel (on the night, sad to ^{relate} of his wife's very real success in Pike's "Narcisse et Narcette"), he geared and focussed his camera in a corner of the drawing room ~~in such~~ so ~~as to~~ as to record the event from different angles. These automatic pictures of his last moments and of ^a table's lim-pans did not come out to well; but his widow

2 (5)

якого він кохав ще дужче. Адам Лінд завжди мав схильність до штукарства у фотографії, тож і цього разу, перше ніж застрелитися в одному готелі в Монте-Карло (вночі, коли, хоч як прикро повідомляти про це, його дружина мала справжній успіх у балеті Пайкера «*Нарцис і Нарцетта*»), він установив і сфокусував свій апарат у кутку вітальні, щоб відобразити подію в різних ракурсах. Ті автоматично зняті кадри останніх митей його життя і лев'ячих лап столу вийшли не дуже добре, проте вдова

Two (6)

easily sold them for the price of a flat in Paris to the local magazine Pitch which specialized in soccer and diabolical facts-divers.

¶ With her ~~daughter~~ little daughter, an English governess, a Russian nanny, and a cosmopolitan lover, she settled in Paris, then moved to Florence, sojourned in London and returned to France. Her art was not strong enough to survive the loss of good looks ^{as well as} a certain ~~wondering~~ ^{floating} in her pretty but too prominent right omoplate, and by the month

2 (6)

без труднощів продала їх за ціну квартири в Парижі місцевому журналові "Pitch", що спеціалізувався з футболу та різних *моторошних подій*.

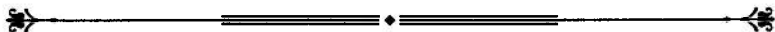
З маленькою донькою, англійською гувернанткою, російською нянькою і якимсь космополітичним коханцем Ланська оселилася в Парижі, потім перебралася до Флоренції, пожила в Лондоні й повернулася до Франції. Її мистецтво було не досить сильне, щоб пережити втрату привабливості, а також дедалі помітніший гандж у її гарненькій, але надто випнутій правій лопатці, тож років у

Two (7)

age of forty or so we find her reduced to giving dancing lessons at a not quite first-rate school in Paris.

¶ Her glamorous lovers were now replaced by an elderly but still vigorous Englishman ~~Englishman~~ who sought abroad a refuge from taxes and ^a convenient place to conduct his not quite legal transactions in the traffic of wines. He was what used to be termed a charmeur. His name, no doubt assumed, was Hubert H. Hubert.

¶ Flora, a lovely child, as she said

2 (7)

сорок вона вже була змушена давати уроки танцю в аж ніяк не першорядній школі в Парижі.

Її чарівливих коханців тепер заступив літній, але ще жвавий англієць, що шукав за кордоном притулку, щоб сховатися від податків, і зручного місця для своїх не зовсім законних обірок із продажу вина. Він належав до чоловіків, яких звичайно називають *зальотниками*. Його ім'я, безперечно, прибране, було Губерт Г. Губерт.

Флора, мила, як казала вона сама, дівчинка, що злегка

Two (2)

herself with a slight shake (dreamy? ~~incredible~~
incredible?) of her head every time she
spoke of those prepubescent years, had
a gray home life marred by ill health,
~~isolation~~ and boredom. Only some very
expensive, super-Oriental doctor with long
gentle fingers could have analyzed her
nightly dreams of exotic tortures in
so called "labs", major and minor
laboratories with red curtains. She did
not remember her father and rather disliked
her mother. She was often alone in

2 (8)

похитувала головою (мрійливо? не ймучи віри?) щоразу, коли розповідала про свої роки до статевої зрілості, жила сірим домашнім життям, позначеним кволим здоров'ям і нудьгою. Тільки якийсь дуже дорогий фахівець із суперсхідної медицини з довгими шляхетними пальцями спромігся в так званих робітнях — великих і малих лабораторіях із червоними завісами — проаналізувати її нічні сновиддя про еротичні муки. Вона не пам'ятала свого батька і, мабуть, не любила матері. Дівчинка часто лишалася сама в

Two (9)

the house with Mr. Hubert, who constantly "prowled" (rodait) around her, humming a monotonous tune and sort of mesmerising her, enrolopping her, so to speak in some sticky & invisible substance and coming closer and closer no matter what way she turned. For instance she did not dare to let her arms hang aimlessly lest her knuckles came into contact with some horrible part of that kindly but smelly and "pushing" old ~~man~~ male.

2 (9)

домі з містером Губертом, що всякчас тинявся (*rodait*¹) навколо неї, муркочучи монотонну мелодію, й немов гіпнотизував її, закутував, так би мовити, в липку невидну речовину, й підступав дедалі ближче до неї, хоч куди вона поверталася. Скажімо, вона не наважувалася просто опустити руки вниз, щоб вони марно висіли, бо ж у такому разі могла відчути тильним боком долонь якусь страшну частину тіла того доброго, але сморідного й безцеремонного стариганя.

¹ Кружляв (*фр.*).

(her)

Two 10

He told stories about his sad life, he told her about his daughter who was just like her, same age - twelve - , same eyelashes - darker than the dark blue ^{of the} eyes, same ~~hair~~ hair, bloodish or rather palemino, and so silky - if he could be allowed to stroke it, or l'effleurier des cervres, like this, that's all, thank you. Poor Daisy had been crushed to death by a backing lorry on a country road - short cut home from school -

2 (10)

Він розповідав їй про своє сумне життя, розповідав про доньку, що була така, як вона: такого самого віку — дванадцять років; мала такі самі вії — темніші за темну блакить ірисів, такі самі коси — біляві, а радше русяві, й такі шовковисті, — якби ж йому дозволили погладити їх або провести рукою по *lèvres*¹, отак, це все, дякую. Бідолашну Дейзі збив на смерть вагозов, що здавав назад на сільському путівці — найкоротшому шляху від дому до школи

¹ Губах (фр.).

2 (11)

через брудний будівельний майданчик, яка моторошна трагедія! — її мати померла з розбитим серцем. Містер Губерт сідав на Флорине ліжко й кивав лисою головою, перелічуючи всі життєві кривди, й витирав очі фіалковою хусточкою, що ставала жовтогарячою, — невеличкий салонний фокус, — коли він запихав її назад до нагрудної кишені, а потім далі кивав головою, намагаючись припасувати грубі підешви черевиків до візерунків килима. Тепер він скидався на не дуже успішного штукаря, якому платять, щоб він на ніч розповідав

Two (12)

fairytale to a sleepy child at bedtime, but he sat a little too close. Flora wore a nightgown with short sleeves copied from that of the Montglas de Sancerre girl, ~~hardly more elegant~~ ^{a very sweet} and depraved schoolmate, who taught her where to kick an enterprising gentleman.

A week or so later Flora happened to be laid up with a chest cold. The mercury went up to 38° in the late afternoon and she complained of a dull buzz

2 (12)

казки сонній дитині, от тільки сидів надто близько. Флора вдягала льолю з короткими рукавами, скопійовану з льолі дівчинки з Монгла-де-Сансера, дуже лагідної і знедаленої шкільної подруги, яка навчила її, куди треба копнути ногою підприємливого джентльмена.

Десь за тиждень по тому Флора злягла, застудивши груди. Надвечір ртуть піднялася до тридцяти восьми градусів, і Флора скаржилася на глухе стугоніння

Two (13)

in the temples. Mrs Lind cursed the old housemaid for buying asparagus instead of asperin and hurried to the pharmacy herself. Mr Hubert had brought his pet a thoughtful present: a miniature chess set ("she knew the moves") with tickly-looking little holes bored in the squares to admit and grip the red and white pieces; the pin-sized pawns penetrated easily, but the slightly larger noblemen had to be forced in with an enervating joggle. The pharmacy was perhaps closed

2 (13)

в скронях. Місіс Лінд проклинала стару служницю, що купила аспарагус замість аспіріну, й сама побігла до аптеки. Містер Губерт приніс своїй улюблениці розважливо вибраний подарунок: мініатюрні шахи («вона вміє ходити») з дрібненькими дірочками на клітинках, куди вставляли, фіксуючи, червоні та білі фігурки; пішаки завбільшки зі шпильку всувалися легко, але трохи більших офіцерів доводилося записати щосили. Аптека, можливо, була закрита,

Two (14)

and she had to go to the one next to the church
or else she had met some friend of hers
in the street and would never return. A
fourfold smell - tobacco, sweat, rum
and bad teeth - emanated from poor
old harmless Mr Hubert, it was
all very pathetic. His fat porous nose with
red nostrils full of hair nearly touched her
bare throat as he helped to prop the
pillows behind her shoulders, and ^{the} muddy road
was again, was for ever a short cut between
here and school, between school and death,

2 (14)

і місіс Лінд довелося піти до наступної коло церкви або ж вона зустріла на вулиці якогось приятеля і вже ніколи не повернеться. Від старого бідолашного й безневинного містера Губерта линув квартетний запах — тютюну, поту, рому й гнилих зубів, і те все було вкрай жалюгідним. Його жирний, поцяткований порами ніс із червоними ніздрями, з яких густо стирчали волосини, майже торкався її голої шиї, коли він допомагав їй підкласти подушки під плечі, і знову була брудна дорога, що назавжди стала шляхом навпрошки між донькою і школою, між школою і смертю,

Two (15)

with Daisy's bicycle wobbling in the indelible fog. She, too, had "known the moves", and had loved the en passant trick as one loves a new toy, but it cropped up so seldom, though he tried to prepare those magic positions where the ghost of a pawn ^{can be} captured on the square it has crossed.

Ferce, however, turns games of skill into ^{the} stuff of nightmares. After a few minutes of play Flora grew tired of it, put a rock in her mouth, ejected it,

2 (15)

з велосипедом Дейзі, що хитався в незабутньому тумані. Вона теж «уміла ходити» й полюбляла трюки *на проході*, як-от люблять нову іграшку, але вони траплялися дуже рідко, хоча вона й намагалася готувати ті чарівні позиції, де можна зловити привид пішака на клітинці, яку він перетнув.

Але гарячка перетворює гру, яка потребує вмінь, у поживу для кошмарів. Після кількох хвилин гри Флора втомилася від неї, поклала в рот туру, потім виплюнула

Two (16)

clowning dully. She pushed the board away and Mr. Hubert carefully removed it to the chair that supported the tea things. Then, with a father's sudden concern, he said "I'm afraid you are chilly, my love," and plunging a hand under the bedclothes from his vantage point at the footboard, he felt her skins. Flora uttered a yelp and then a few screams. Freeing themselves from the tumbled sheets her pedalling legs hit him ⁱⁿ the crotch. As he lurched aside, the teapot, a saucer of raspberry jam,

2 (16)

і знічев'я пустувала. Відпихнула шахівницю, й містер Губерт обережненько переставив її на крісло, де стояв посуд для чаю. Потім, немов перейнявшись батьківською тривогою, заговорив:

— Боюся, люба, що тобі холодно, — й зі своєї вигідної позиції на ліжку запустив руку під ковдру, пальцями намацав гомілки. Флора зойкнула, потім кілька разів верескнула. Вивільнившись від сплутаних простирадл, її ноги замиготіли в повітрі і влучили старому в пах. Він відсахнувся, й чайник, тарілочка з малиновим варенням

Two (17)

an several tiny chessmen joined in the silly
fray. Mrs Lind who had just returned and
was sampling some grapes she had bought,
heard the screams and the crash and
arrived at a dancer's run. She soothed
the absolutely furious, deeply insulted
Mr Hubert before scolding her daughter.
He was a dear man, and his life lay
in ruins all around him. He wanted
to marry him, saying she was the image
of ^{the} young actress who had been his wife,
and indeed to judge by the photographs

2 (17)

і кілька шахових фігур змішались у безладну купу. Місіс Лінд, що тільки-но повернулася й перебирала куплений виноград, почула крики та гуркіт і побігла, немов танцюючи. Заспокоїла вкрай розгніваного, тяжко скривдженого містера Губерта, а потім насварила доньку. Він був для неї милим чоловіком, а його життя лежало в руїнах навколо нього. Він хотів побратися з нею, казав, що вона — справжній образ молодой актриси, яка була його дружиною, і справді, як поглянути на фотографії,

Two (18)

she, madame Lanskaya, did resemble
~~Madame Lanskaya~~ poor Daisy's mother.

If there is little to be added about the
~~last~~ incidental, but not unattractive
Mr Hubert H. Hubert. He ~~lived~~^{lived for} another
happy year in that cosy house and
died of a stroke in a hotel lift
after a business dinner. Going up,
one would like to surmise.

— . —

2 (18)

мадам Ланська таки скидалася на матір бідолашної Дейзі.

Із приводу випадкового і все-таки привабливого містера Губерта можна додати небагато. В тому за-тишному домі він прожив ще один щасливий рік і помер від інсульту в готельному ліфті після ділового обіду. Мабуть, їдучи, як можна припустити, вгору.

Flora was barely fourteen when she lost her virginity to a coeval, a handsome ballboy at the Carlton Courts in Cannes. Three or four broken porch steps - which was all that remained of an ornate public toilet, or some ancient temple - smothered in mints and campanulas and surrounded by junipers, formed the site of a duty she had resolved to perform ^{rather} than of a casual pleasure she was now learning to taste. She observed with quiet interest the difficulty Jules had of drawing a junior-size shirt over the

Розділ 3

3 (1)

Флора навряд чи мала чотирнадцять років, коли втратила незайманість зі своїм перевесником — вродливим подавальником м'ячів на тенісних кортах готелю “Carlton” у Канні. Три або чотири зламані сходинки ганку — все, що лишилося від прикрашеної публічної вбиральні або античного храму, — вкриті густою м'ятою, дзвіночками і приховані навколишнім ялівцем, правили радше за сцену обов'язку, який вирішила виконати Флора, ніж за принагідну насолоду, яку тепер вона вчилася куштувати. Вона з тихою цікавістю приглядалася до труднощів, перед якими постав Жуль, насуваючи піхву юніорського розміру на

Three ②

organ that looked ~~abnormally~~ stout ^{at full erection} and had a head ^{turned} somewhat askew as if wary of ~~receiving a~~ backhand slap at the decisive moment. Flore let ~~himself~~ ^{Gules do} everything he desired except kiss her on the ~~ear~~ ^{cheek} & mouth, and the only words ~~uttered~~ said referred to the next assignation. ~~and before long~~

¶ One evening after a hard day picking up and tossing balls and pattering in a crouch across court between the rallies of a long tournament the poor boy, striking more than usual, pleaded

3 (2)

орган, що видавався незвичайно товстим і під час повної ерекції повертав головку трохи вбік, наче боявся отримати вирішальної миті удар зліва. Флора дозволила Жулеві робити все, що йому хотілося, крім цілувати її у вуста, а єдині промовлені слова стосувалися наступного побачення.

Одного вечора після важкого дня, коли довелося підбирати та кидати м'ячі й лазити навпочіпки по корту між серіями ударів під час тривалого турніру, бідолашний хлопець, ще смердючіший, ніж звичайно, сказав,

Three (3)

utter exhaustion and suggested going to a movie instead of making love; whereupon she walked away through the high heather and never saw Jules again - except when taking her tennis lessons with the ^{stodgy} old Basque in uncreased white trousers who had coached players in Odessa before World War One and still retained his effortless exquisite style

¶ Back in Paris Flora found new lovers. With a gifted youngster from the Lanscraya school and another

3 (3)

що вкрай виснажений, і запропонував піти в кіно замість кохатися, але Флора, почувши ці слова, просто пішла геть крізь високий верес і вже ніколи не бачила Жуля, хіба як брала уроки тенісу в опасистого старого баска в білих штанах без заправованої складки, що до Першої світової війни тренував гравців у Одесі й досі зберіг свій легкий і невимушений стиль.

Повернувшись до Парижа, Флора знайшла собі нових коханців. Разом з одним обдарованим молодиком зі школи Ланської і ще однією

Three (4)

eager, more or less interchangeable couple
she would bicycle through the Blue Fountains
Forest to a romantic refuge where a
sparkle of broken glass or a lace-edged
rag on the moss ~~were~~ the only signs of
an earlier period of literature. A cloudless
September maddened the crickets. The girls
would compare the dimensions of their companions.
Exchanges would ^{be} enjoyed with giggles
and cries of surprise. Games of blindman's
buff would be played in the buff. Sometimes
a rogue would be shaken out of a
tree by the vigilant police.

3 (4)

завзятою, більш-менш взаємозамінною парою вона їздила велосипедом через ліс Фонтенбло до романтичної криївки, де тільки іскра розбитого скла й клаптик мережива на моху були єдиними свідченнями попереднього періоду літератури. Безхмарний вересень доводив цвіркунів до нестями. Дівчата порівнювали розміри своїх компаньйонів. Хихикаючи і скрикуючи з несподіванки, тішилися обмінами. Голяка грали в піжмурки. Інколи пильні, як поліція, струшували з дерева підглядача.

Three (5)

¶ This is Flora of the close-set dark-blue ~~eyes~~ eyes and cruel mouth recollecting in her midtwenties fragments of her past, with details lost or put back in the wrong order, ~~TAIL~~ between ~~DELTA~~ and ~~SLIT~~, on dusty dim shelves, this is she. Everything about her is bound to remain blurry, even her name which seems to have been made expressly to have another one modelled upon it by a fantastically lucky artist of art, of love, of the

3 (5)

Ось Флора із близько посадженими синіми очима й жорстокими вустами згадує в свої двадцять із гаком років фрагменти свого минулого, коли деякі деталі вже втрачені або не так розставлені — ХВІСТ між ТРИКУТНИКОМ і ЩІЛИНОЮ — на темних, запо-рошених полицях, — отака вона. Все пов'язане з нею неминуче буде туманним, навіть її ім'я, здається, навмисне дане їй, щоб вона мала ще одне, яке створив за подобою першого якийсь напрочуд удатний митець. Про мистецтво, кохання,

me (6)

difference between dreaming and waking she
knew nothing but would have darted
at you like a flatheaded blue serpent if
you questioned her ~~knowledge~~ of truth.

3 (6)

різницю між сновиддям і дійсністю вона не знала нічого, проте кинулася б на вас, мов пласкоголова синя змійка, якби ви засумнівалися, що вона розуміється на сновиддях.

She returned with her mother
Mr. Esposito to Sutton where
she was born and now were
at college in ^{Mass.} not town
~~at college~~

Tree (7)

at eleven she had read a quor-
rent Les ~~en~~ enfants, by a
certain Dr Freud, a madman.

~~Other~~ The extracts came in a piece
St Louis d'En-
some of Les ^{great} ressemblances de notre époque
though why ^{great} ressemblance wrote
so badly remnant was a mystery

3 (7)

Разом з матір'ю і містером Еспенсгаде вона повернулася до Сатона, штат Массачусетс, де була народилася, а тепер пішла до коледжу. В одинадцять років вона прочитала книжку *"À quoi rêvent les enfants"*¹ такого собі Фройда, того безумця. Окремі уступи з цієї книжки з'явилися в серії *"Les [grands] représentants de notre époque"*² Сен-Леже де Еріка Перса³, хоча чому видатні представники писали так погано, лишилося таємницею.

¹ «Про що мріють діти» (фр.).

² «[Видатні] представники нашої доби» (фр.).

³ Можливо, це алюзія і йдеться про Сен-Леже Леже або ж Сен-Жон Перса.

Sutton College

Ex O

A sweet Japanese girl, who took ^{and French} Russian
because her stepfather was half French, and half Russian,
taught Flore to paint her left hand up to the radial
artery (one of the tenderest areas of her
body) with minuscule information, in
so called "fairy" script, regarding names, dates
and ideas. Both cheats had more French, than
Russian; ^{but} in the latter the possible questions
formed, as it were, a banal bouquet of
probabilities: ~~which was the first~~

Ех (0)

Сатонський коледж

Лагідна дівчина-японка, що вивчала російську і французьку мови, бо її вітчим був наполовину француз і наполовину росіянин, навчила Флору розписувати ліву руку аж до променевої артерії (одного з найніжніших осередків її краси) дрібнесенькою інформацією, записаною так званим прозорим письмом, там були назви, дати та ідеї. Обидві шахрайки вчили більше французьку, ніж російську, але в цьому другому предметі можливі запитання формували, так би мовити, банальний букет імовірностей:

Ex Q

Kind of in Rus?

What folklore preceded poetry; speak a little of
~~about~~ Lom. and Serzh.; paraphrase T's
letter to E.O.; what does T.'s doctor
deplore ^{about} the temperature of his own hands
when preparing to ^{his patient?} such
was the information ^{demanded by} the Professor of Russian
Literature (a forlorn looking man bored
to extinction by his subject). As to the lady
who taught French literature all she needed
were the names of modern French writers
and their listing on Flora's palm caused
a much denser tickle. Especially memorable

Ех (1)

Який різновид фольклору передував поезії на Русі? Розкажіть трохи про Лом. і Держ.; перекажіть зміст листа Т. до Є. О.; на що нарікає лікар І. І. з приводу температури своїх рук, коли збирається до [] свого пацієнта?¹ Саме такою була інформація, якої вимагав професор російської літератури (жалюгідний на вигляд чоловік, який до смерті нудився своїм предметом). Зате дама, яка викладала французьку літературу, вимагала лише прізвища сучасних французьких авторів, тож записування їх на долоні Флори спричиняло набагато густіший лоскіт. Надто пам'ятною

¹ Згадки про Ломоносова і Державіна, Тетяну і Євгенія Онегіна, Івана Ілліча з повісті Толстого; [] — тут і далі навмисне залишений пробіл. — Д. Н.

little
was the cluster of interlocked names on the ball of
Flora's thumb: Malraux, Mauriac, Maurois, Michaux,
Michima, Mantherland ^{and} Morand. What
amazes one is not the alliteration (a joke
on the part of the mannered alphabet);
not the inclusion of a foreign performer (a
joke on the part of that fun-loving little
Japanese girl who would twist her
limbs into a pretzel when entertaining
Flora's Lesbian friends); and not even
the fact that ~~virtually~~ all those
writers were stunning mediocrities

Ех (2)

сучасні французькі письменники

була групка взаємопов'язаних прізвищ на опуклості великого пальця: Мальро, Моріак, Моруа, Мішу, Мішима, Монтерлан і Моран. Тут дивує не алітерація (жарт із боку манірної абетки), і не поява іноземного виконавця (жарт тієї японочки, що любила пустувати і скручувала свої членики в бублик, коли розважала лесбійських приятельок Флори), і навіть не факт, що майже всі ці автори напрочуд пересічні

Ex (8)

as writers go (the first in the list being the worst); what amazes one is that they were supposed ~~to~~ ~~be the only ones~~ to "represent an era," and that ~~such~~ such representants ~~could~~ could get away with the most execrable writing, provided they represent their times.

Ех (3)

як письменники (перший у списку найгірший), а те, що всі вони начебто мали «репрезентувати добу» і що такі représentants можуть безкарно творити найогиднішу писанину за умови, що репрезентують свій час.

Chapter Four

Four (1)

A Mrs. Lanskaya died on the day her daughter graduated from Sutton College. A new fountain had just been bequeathed to its campus by a former student, the widow of a shah. Generally speaking, one should carefully preserve the transliteration the feminine ending of a Russian surname (such as -ya, instead of the masculine -iy or -og) when the woman in question is an artistic celebrity. So let it be "Lanskaya" — sand and sky and the melancholy echo

Розділ 4

4 (1)

Місіс Ланська померла того самого дня, коли її донька скінчила Сатонський коледж. Одна колишня учениця, вдова шаха, щойно подарувала коледжу новий фонтан. Загалом під час транслітерації англійською мовою слід ретельно зберігати жіночі закінчення російського прізвища (як-от *-ауа* замість чоловічого *-іу* або *-оу*), коли жінка, про яку йдеться, — художня знаменитість. Тож нехай її прізвище буде *Landskaya* — *land* і *sky*¹, і меланхолійне відлуння

¹ Земля [і] небо (англ.).

Four (4)

of her dancing name. The fountain took quite a time to get correctly erected after an initial series of unexactly spaced spasms. The potentate had been potent till the absurd age of eighty. It was a very hot day with its blue somewhat veiled. A few photographs moved among the crowd as indifferent to it as specters doing their spectral job. And certainly for no earthly reason does this passage resemble in rhythm another novel,

4 (2)

її прізвища танцюристки. Фонтанові знадобилося досить багато часу, щоб забезпечити належну ерекцію після низки нерівномірних спазмів. Арабський потентат мав потенцію аж до абсурдного вісімдесятирічного віку. Був спекотний день із трохи завуальованою хмарками блакиттю. Кілька фотографів сновигали поміж юрби, не менш байдужі до неї, ніж примари до своєї примарної роботи. І, безперечно, аж ніяк не з земних причин даний уступ нагадує своїм ритмом інший роман

Four (3)

My Laura, where the mother appears as "Maya Kramenskaya", a fabricated film actress.

Anyway, she suddenly collapsed on the lawn in the middle of the beautiful ceremony. A remarkable picture commemorated the event in "File". It showed Flora kneeling belatedly in the act of taking her mother's non-existent pulse, and it also showed a man of great corpulence and fame, still unacquainted with Flora: he stood just behind her, head bared and bowed, staring at the white of her

4 (3)

з назвою «*Моя Лаура*», де мати постає як Майя Уманська, дешевенька кіноактриса. Хай там як, посеред прегарної церемонії мати раптом упала на моріжок. Дивовижне фото, яке увічнило цю подію, бачимо у журналі “*File*”. Флора запізніло припадає навколішки, намагаючи вже зниклий материн пульс, а чоловік із величною поставою і великою славою, ще не знайомий із Флорою, скинувши капелюха, стоїть позаду неї і, нахилившись, милується її білими

Four (4)

legs under her black gown and at the
fair hair under her academic cap.

4 (4)

ногами під чорною сукнею й білявими косами під академічною шапочкою.

Chapter Five

Five ①

¶ A brilliant neurologist, a renowned lecturer, a gentleman of independent means, Dr Philip Wild had everything save an attractive exterior. However, one soon got over the shock of seeing that enormously fat creature ~~mynde~~ toward the lecturer on ridiculously small feet and of hearing the cock-a-doodle sound with which he cleared his throat before starting to enchant one with his wit. Laura disregarded the wit but was mesmerized by his fame and fortune.

Розділ 5

5 (1)

Блискучий невролог, відомий викладач і фінансово незалежний джентльмен, доктор Філіп Вайлд мав усе, крім привабливої зовнішності. Побачивши, як це незмірно гладке створіння на сміховинно маленьких ніжках дріботить до кафедри, і почувши півнячий звук, яким воно прочищало горло, людина зазнавала шоку, але отямлювалася, тільки-но доктор починав чарувати своїм розумом. Лаурі було байдуже до розуму, але слава й багатство загіпнотизували її.

Fire (2)

¶ Fans were back that summer - the summer she made up her mind that the eminent Philip Wild, P.H., would marry her. She had just opened a boutique d'éventails with another Sutton cord and the Polish artist Rawitch, pronounced by some Raw Itch, by her Rahi Witch. Black fans and violet ones, fans like orange sunbursts, painted fans with clubtailed Chinese butterflies oh they were a great hit, and one day Wild came and bought five (~~five~~ spreading out her own fingers like plects)

5 (2)

Цього літа знову ввійшли в моду віяла — літа, коли в Лаури визріла думка, що видатний Філіп Вайлд, лікар-клініцист, одружиться з нею. Вона щойно відкрила *boutique d'éventails*¹ разом з іще однією сатонською однокурсницею і польським художником Равичем, чиє прізвище дехто вимовляв як Raw Itch, а він сам — як Rah Witch². Віяла чорні та фіалкові, віяла, схожі на жовтогарячі сонечка з промінням, і віяла, розмальовані китайськими метеликами з хвостом, мов булава, були дуже популярні, й одного разу Вайлд зайшов і купив аж п'ять штук (*п'ять* віял, що, мов плісе, розходилися з її пальців),

¹ Крамничку з продажу віял (*фр.*).

² Відповідно «Скандальний Свербіж» і «Ура-Відьма» (*англ.*).

Five (3)

for "two aunts and three nieces" who did not really exist, but never mind, it was an unusual extravagance on his part. His shyness surprised and amused Flora.

¶ Less amusing surprises awaited her. To day after three years of marriage she had enough of his fortune and fame. He was a domestic miser. His New Jersey house was absurdly understaffed. The zanchito in Arizona had not been redecorated for years. The villa on the

5 (3)

для «двох тіток і трьох небог», яких насправді не існувало, але пусте; як на нього, то було незвичайне марнотратство. Сором'язливість доктора здивувала й розвеселила Флауру¹.

Але на неї чекали й менш радісні сюрпризи. Нині, після трьох років шлюбу, їй уже було досить і його багатства, і слави. Він був хатній скнара. Його будинок у Нью-Джерсі, хоч як абсурдно, майже не мав обслуги. На невеликому ранчо в Арізоні вже багато років не робили ремонту. Вілла на

¹ *** Sic.

Five 4

Riviera had no swimming pool and only one bathroom. When she started to change all that, he would emit a kind of mild creak or squeak, and his brown eyes brimmed with sudden tears.

91

5 (4)

Рив'єрі була без басейну і мала всього одну ванну. Коли вона заходилася змінювати це все, він стиха скрикував, а його карі очі раптом наливалися слізьми.

~~Chippewa~~

File (5)

She saw their travels in terms of
adverts and a long talcum-white beach with
the tropical breeze tossing the palms and her hair;
he saw it ⁱⁿ terms of forbidden foods,
frittered away time, and ghastly expenses.

5 (5)

Вона бачила їхні подорожі у світлі рекламних оголошень і довгих, білих, як тальк, пляжів із тропічним бризом, що розмаює пальми та її коси, а він бачив їх у світлі заборонених страв, змарнованого часу й не-світських витрат.

~~My daughter~~
Ivan Vaughan

Page 1

chapter ~~the~~

^{My daughter}
The novel Laura was begun very soon after the end of the love affair it depicts, was completed in one year, and published three months later. And promptly torn apart by a book reviewer in a leading newspaper. It grimly survived and to the accompaniment of muffled grunts on the part of the librarians, its invisible hoisters, it wriggled up to the top of the bestsellers' list then started to slip, but stopped at an midway step in the vertical ice: a dozen

Розділ 5¹

5 (1)

Роман *«Моя Лаура»* почато дуже скоро після розриву любовного зв'язку, описаного в ньому, закінчено за один рік, опубліковано через три місяці й миттю розбито дощенту пером одного книжкового рецензента в провідній газеті. Роман насилу вижив і під акомпанемент притлумленого буркоту з боку книжкових парок, своїх невидимих господиень, вибрався на вершину списку бестселерів, потім поповз униз, але таки зупинився десь посередині вертикальної крижаної стіни. Минуло

¹ Цей розділ було названо розділ 5, але автор хотів змінити його нумерацію.

Sundays passed and one had the impression that Laura had somehow got stuck on the seventh step (the last respectable one) or that, perhaps, some anonymous agent working for the author was buying up every week just enough copies to keep Laura there; but a day came when the climber above lost his foothold and toppled down disclosing number seven and eight and nine in a general collapse beyond any hope of recovery.

5 (2)

місяців три, і складалося враження, ніби «*Лаура*» якось зачепилася за сьомий щабель (останній, що надавав респектабельності), або, можливо, якийсь анонімний агент працював на автора й купував щотижня якраз стільки примірників, щоб тримати «*Лауру*» там, але настав день, коли честолюбний альпініст, що був зачепився на схилі, втратив опору й покотився вниз, проминувши сьому, восьму й дев'яту позиції в процесі загального краху, надій на новий злет уже не було.

11 The "I" of the book is ~~an~~
 a neurotic and hesitant man of letters,
 who destroys his mistress in the act of
 portraying her. Statically - if one can
 put it that way - the portrait is a faithful
 one. Such fixed details as her trick of
 opening her mouth when towel^{ing} her ingen
 or of closing her eyes when smelling ^{an inodorous} rose
 are absolutely true to the original.

5 (3)

Персонаж І. з книжки — невротичний і нерішучий літератор, що знищує свою коханку під час спроби зобразити її. Статично — як поглянути саме в цьому аспекті — портрет дуже точний. Такі зафіксовані деталі, як рот, що мимоволі розкривається в неї, коли вона витирає пах, і очі, які заплющуються, коли нюхає непахучу троянду, абсолютно точно відповідають оригіналові.

Similarly

sparse prose of the author
with its pruning of rich
adjectives

Так само як і ошадлива проза автора, що відтинає
всі пишні прикметники.

Philip Wild read "Laura" where
he is sympathetically depicted as a conventional
"great sinner" and though not a single
physical trait is mentioned, comes out
with astounding classical clarity.
under the name of ~~Philip~~ Philodote Sauvage
1882

Філіп Вайлд читав «Лауру», де його прихильно зображено як стереотипного «видатного вченого», і, хоча не згадано жодної фізичної риси, він постає там з напрочуд класичною виразністю під ім'ям Філідора Соважа¹.

¹ Слова «wild» (*англ.*) і «sauvage» (*фр.*) означають «дикий».

Tues Dec 18 75

Grand Autobiography
from the Enkephalins

"An ^[e?] ~~enkephalin~~ present in the brain
has now been produced synthetically." "It is
like morphine and other opiate drugs."
Further research will show how and why
"morphine has for centuries produced relief
from pain and feelings of euphoria."

[invent ~~tradoxane~~, e.g. ~~cephalopium~~]

[I thought thought to mimic an
^{imperial} ~~awesome~~ ^{awesome message} neurotransmitter, carrying
a ~~my~~ order of self destruction
to my ~~own~~ brain. Suicide made
a pleasure,

[Розділ 6]

[*“Таймс”, 18 грудня 1875 р.*]

«Присутній у мозку енкефалін тепер виробляють синтетично... Він схожий на морфін та інші ліки на основі опіату». Дальші дослідження доведуть, як і чому «морфін протягом століть полегшував біль і породжував чуття ейфорії».

(треба вигадати торговельну назву, скажімо, цефалопіум; знайти термін, яким можна замінити енкефалін)

Я привчив думку наслідувати могутній нейропередавач, страхітливого посланця, що несе мій наказ про самознищення до мого власного мозку. Самогубство дарує насолоду,

do-

8 its tempting emptiness

~~very~~ ~~the~~
very the

D 0

його спокуслива порожнеча

Setting for a
single line

21

The student who desires to die should learn first of all to project a mental image of himself upon his inner blackboard. This surface which at its virgin best has a dark-plum, rather than black, depth of opacity is none other than the underside of one's closed eyelids.

- 9) To ensure a complete smoothness of background, care must be taken to eliminate the hypnagogic gargoyles and entoptic swarms which plague tired

D 1

задовольняється єдиною лінією.

Початківець, що прагне вмерти, повинен спершу навчитися проектувати свій психічний образ на внутрішню класну дошку. Ця поверхня, що у своєму первісному вигляді радше темно-сливова, ніж чорна, глибінь тьмяності, — не що інше, як зворотний бік заплучених повік.

Забезпечуючи цілковиту гладкість основи, слід ретельно познищувати гіпнотичних горгуль і ентоптичних хробаків, які обтяжують утомлений

vision after ~~looking~~ ^(ch.) to a surfeit of
poring over a collection of coins
or insects. Sound sleep and an eye bath
should be enough to cleanse the locus.

Now comes the mental image. In
preparing for my own experiments - a
long fumble which these notes shall
~~can~~ help novices to avoid - I toyed
with the idea of drawing a fairly detailed,
fairly recognizable portrait of myself #
on my private blackboard. I see myself

D 2

зір після надмірного розглядання колекції монет чи комах. Здорового сну і ванночки для очей, мабуть, досить, щоб очистити поле.

А тепер іде психічний образ. Готуючись до власного експерименту — тривалого намацування, якого новачкам дадуть змогу уникнути ці нотатки, — я бавився ідеєю зобразити вкрай докладний, цілком пізнаний автопортрет на своїй внутрішній дошці. Я бачу себе

in my closet glass as an obese ^{bulk} ~~bulk~~ with formless features and a sad porcine stare; but my visual imagination is nil, and I am quite unable to ~~take~~ Nigel Telling under my eyelid, let alone keeping him there in ~~front~~ a fixed aspect of flesh for any length of time. I often tried various stylizations: a Telling-like doll, a sketchy skeleton or would the letters of my name do? Its recurrent "i"

Д 3

в дзеркалі на шафі як пухку масу з безформними рисами і сумними свинячими очима, проте моя візуальна уява дорівнює нулю і я цілком нездатний запхнути під свої повіки Найджела Делінга¹, вже не кажучи про те, щоб бодай трохи потримати його там у зафіксованому плотському вияві. Потім я спробував різні стилізації: Делінг делікатний десь, скелетний скетч, а от чи стануть у пригоді літери мого імені? Повторюване в ньому «ф»,

¹ Футболіста.

24

(concluding with our favorite pronoun)

(suggested an elegant solution: a simple vertical line across my field of inner vision ~~and~~ could ~~be~~ ^{be} ~~in~~ in an instant, and what is more I could mark lightly by transverse ~~lines~~ ^{marks} the three divisions of my physical self: legs, torso, and head

¶

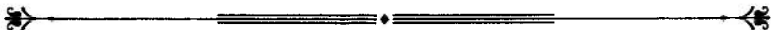

D 4

що збігається з «I»¹, цим улюбленим займенником англійської мови, припускає елегантний розв'язок: просту вертикальну лінію вздовж мого поля внутрішнього зору можна намалювати враз, ба більше, поперечними рисками я можу легко позначити три частини мого фізичного єства: ноги, торс і голову.

¹ Я.

¶ Several months have ^{now gone} ~~passed~~ since I began
 working - not every day and not for protracted
 periods - on the ^{line} ~~insight~~, enlivening me.
 So, with the strong thumb of thought I could
 rub out its base, which corresponded to
 my jointed feet. Being new to the process
 of self-deletion, I attributed the ecstatic
 relief of getting rid of my toes (as represented
 by the white pedicure I was craving with
 more than masturbatory joy) to the fact
 that, ever since ~~myself~~ ~~myself~~ ~~myself~~ ~~myself~~
 I suffered tortures.

D 5

Минуло вже кілька місяців, відколи я почав працювати — не щодня й не побагато — на вертикальній лінії, яка символізує мене. Невдовзі сильним великим пальцем думки я вже міг стерти її основу, що відповідала моїм з'єднанням ступням. Уперше поставши перед процесом самознищення, я приписував екстатичну полегкість, коли позбувся пальців ніг (репрезентованих білими стеблинками, які я стер із більш ніж мастурбаційною радістю), фактові, що я зазнавав тортур, відколи

the sandals of childhood were replaced by smart shoes, whose very polish reflected pain and poison. So what a delight it was to amputate my tiny feet! Yes, tiny, yet I always wanted them, rolly polly dandy that I am, to seem even smaller. The daytime footwear ^(ch.) always hurt, always hurt. ~~when~~ I waddled home from work and replaced the agony of my dapper oxfords by the comfort of old bed slippers. This act of mercy Inevitably drew from me a voluptuous

Д 6

дитячі сандалі поступилися елегантним туфлям, сам лак яких відображував тортури і отруту. Отож яка втіха ампутувати обидві крихітні ступні! Так, крихітні, я, отакий пухкенький денді, завжди хотів мати саме такі, щоб видаватися ще меншим. Взуття, яке носиш цілий день, завжди муляє, неодмінно муляє. Я дибав з роботи додому й завжди міняв муку новісіньких напівчеревикув на комфорт старих нічних капців. Цей акт милосердя неминуче спонукав мене

sigh which my wife, whenever I imprudently
let her hear it, denounced as vulgar,
disgusting, obscene. Because she was a
cruel lady or because she thought I
might be deceiving on purpose to irritate her,
she once hid my slippers, hid them
furthermore in separate spot as one does
with delicate siblings in ~~secret~~ orphanages,
especially on chilly nights, but I forthwith
went out and bought twenty pairs of soft, soft
Carpatoes while hiding my tear-staining face
under a Feller Christmas mask, which frightened the shopgirls.

Д 7

млосно зітхнути, а моя дружина, якщо я нерозважливо давав їй нагоду почути цей звук, критикувала його як вульгарний, огидний і безсоромний. Оскільки ця дама була жорстока, а може, гадала, ніби я навмисне кривляюся, прагнучи роздратувати її, вона одного разу сховала мої капці, та ще й у різних місцях, як-от хворобливих братів-сестер кладуть нарізно в сиротинцях, надто в холодні ночі, але я одразу вийшов надвір і купив двадцять пар ніжних і м'якеньких килимпальчиків, сховавши своє засльозене обличчя під маскою Санта-Клауса, яка налякала продавчинь.

the orange awnings of southern Sumatra.

28

¶ For a moment I wavered with some apprehension if the deletion of my procreative system might produce nothing much more than a magnified orgasm. I was relieved to discover that the process continued the sweet death's ineffable sensation which had nothing in common with ejaculations or sneezes. The three or four times that I reached that stage I forced myself to restore the lower half of my white "Y" on my mental blackboard and thus wriggle out of my perilous trance. ¶

D 8

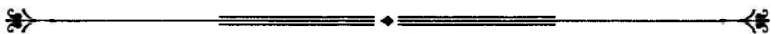
Якийсь час я з тривогою думав, чи знищення моєї репродуктивної системи може породити щось значно більше за своєрідний посилений оргазм. Я з полегкістю з'ясував, що процес і далі створював незнищенне відчуття солодкої смерті, яке не мало нічого спільного з еякуляцією або чханням. Тричі, а то й більше я досягав стадії, коли змушував себе відновити нижню частину мого білого вертикального «Я» на своїй психічній чорній дошці, і таким чином вибирався зі свого небезпечного трансу.

J, Philip Wilson

D 9

Lecturer in Experimental Psychology, University
of Gangaia

~~I~~ ~~was~~ ^{the East} suffered for seventeen years from
a humiliating stomach ailment which
severely limited the joys of companionship
in small dining rooms

D 9

Я, Філіп Вайлд, викладач експериментальної психології Ганглійського університету, останні сімнадцять років страждав від принизливого болю в шлунку, який дуже обмежував радощі товариського спілкування за обіднім столом.

D10

which) I loathe my belly, that teemingful of bowels,
I have to carry around, and everything connected
with it - the wrong food, heartburn, consti-
pation's leaden load, or else indigestion
with a ^{first} hot torrent of filth pouring out of
me in a public toilet. Three minutes
before a punctual engagement.

D 10

Я ненавидів свій живіт, оцю скриню з тельбухами, яку змушений носити за собою, і все, пов'язане з нею: неправильне харчування, печію, свинцевий тягар запертя і нетравлення з першою партією гарячої гідкої рідини, що ллється з мене в громадській убиральні за три хвилини до пунктуально призначеної зустрічі.

~~Heart~~ (11)
Heart
[or love]

There is, there was, only one girl in my life,
an object of terror and tenderness, an object,
too, of universal compassion on the part
of millions who read about her in her
lover's books. I say "girl" and not woman,
not wife nor wench. If I were writing
in my first language I would have said "fille".
A sidewalk cafe, a summer-striped Sunday:
il regardait passer les filles - that sense.
Not professional whores, not necessarily
well-to-do tourists but "fille" as a translation
of "girl" which I now retranslate:

D 11

У моєму житті була і є лише одна дівчина, об'єкт страху й ніжності, а водночас і загального співчуття з боку мільйонів, які читали про неї в книжках її коханця. Я кажу «дівчина», а не жінка, не дружина й не шльондра. Якби я писав своєю першою мовою, я б сказав “*fille*”¹. Кав'ярня на тротуарі, помережана літом неділя: *il regardait passer les filles*² — ось у якому значенні. Не професійні блудниці, не конче забезпечені туристки, а *fille* як переклад англійського слова “*girl*”, яке я зараз перекладу в зворотному напрямі:

¹ Донька, дівчина (фр.).

² Він розглядав перехожих дівчат (фр.).

from heel to hip, then the
trunk, then the head

A when no pig was
left but a grotesque
bust and with stang eyes

Від п'ятки до сідниці, потім скриня, а далі голова, [аж поки?] не лишиться нічого, крім гротескного бюста з очима, які пильно дивляться у простір.

Sophrosyne , a Platonic term for ideal
self-control, stemming from the
rational core.

Софросинія — термін із платонічної філософії, який позначає ідеальний самоконтроль, забезпечений раціональним ядром людини.

Wild O

¶ I was enjoying a petit-beurre with
my ^{nocturne} ~~nocturne~~ tea when the draft configuration
of that particular Biquit's margins set
into motion a train of thought that may
have occurred to the reader even before
it occurred to me. He knows already
how much I disliked my toes. An
ingrown nail on one foot and a
corn on the other were now pestering
me. Would it not be a brilliant move, thought I, to
get rid of my toes by sacrificing
them to an experiment that only

[Розділ 7]

Вайлд 0

Я насолоджувався сухим печивом за пообіднім чаєм, як раптом химерна конфігурація країв одного конкретного печива запустила вервечку думок, які могли пронестися в голові читача ще до того, як озвалися в моїй. Він уже знає, як я не люблю пальців своїх ніг. Врослий ніготь на одній ступні й мозоль на другій тепер уже не дошкуляють мені. Хіба не було б блискучим ходом, думав я, позбутися пальців на ногах, пожертвувавши їх якомусь експериментові,

Wild ☉

cowardness kept postponing? I had always restored, on my mental blackboard, the symbols of deleted organs before backing out of my trance. Scientific curiosity and plain logic demanded I prove to myself that if I left the flawed line alone, it ^{never} would be reflected in the condition of this or that part of my body. I dipped a last ~~poit-beurre~~ petit-beurre in my tea, swallowed the sweet mush and resolutely ~~set~~ started to work on my wretched flesh.

Вайлд 1

відкласти який здатне лише боягузтво? Я завжди відновлював — на своїй психічній дошці — символи видалених органів, перш ніж вийти з трансу. Наукова допитливість і ясна логіка вимагали, щоб я довів собі: якби, виходячи, я лишив лінію з ганджем, той гандж має відобразитися в стані тієї або тієї частини мого тіла. Я опустив у чай останнє печиво, ковтнув солодку кашку й рішуче заходився працювати над своєю скаліченою плоттю.

Will (S)

¶ Testing a discovery and finding it correct can be a great satisfaction but it can be also a great shock mixed with all the torments of rivalry and ignoble envy. I know at least two such rivals of mine ~~who~~ ^{who} ~~will~~ ^{who} ~~clap~~ ^{clap} their claws like crabs ~~scrambling~~ in boiling water. Now when it is the discoverer himself who ~~remains~~ tests his discovery and finds that it ~~works~~ he will feel a torrent of pride and purity that will cause him

Вайлд 2

Коли перевірити відкриття і з'ясувати, що помилки немає, це може бути великим задоволенням, а водночас і великим ударом, змішаним з усіма муками суперництва й негідних заздрощів. Я знаю принаймні двох своїх суперників — вас, Карсоне, і вас, Кройдоне, — які стиснуть свої клешні, мов раки в окропі. Тепер, коли сам винахідник перевірить своє відкриття і з'ясує, що воно працює, він відчує потік гордощів і чистоти, який спонукає його

with

~~Redeemed me from the~~ actually to
pity Prof. Carson and pet Dr. Osgood
(whom I see Mr West has demolished in a
recent paper). We are above petty revenge.

It on a hot Sunday afternoon, in
my empty house - Flora and Cora being
somewhere in bed with their boy friends -
I started the official test. The fine
base of my chalk white "I" was ~~erased~~ and
left ~~erased~~ when I decided to break
my hypnosis. The extermination of
my tentacles had been accompanied with

Вайлд 3

широ пожаліти професора Карсона і приголубити доктора Кройдона (що його, як я бачив, розгромив в одній недавній статті містер Вест). Ми стоїмо понад дрібною помстою.

Спекотного недільного пополудня у своєму порожньому домі — Флора і Кора валялися десь у ліжках зі своїми дружками — я почав вирішальне випробування. Тоненька основа мого крейдяно-білого лінійного Я була стерта й лишалася стерта, коли я вирішив урвати свій гіпнотранс. Видалення всіх десяти пальців ніг мало супровід у вигляді

Wild

the usual volupty. I was lying on a mattress in my bath, with the strong beam of my shaving lamp ~~beamed~~ ^{when I opened my eyes,} on my feet. I saw at once that my toes were intact.

After ~~the~~ swallowing my disappointment I scrambled out of the tub, landed on the tiled floor and fell on my face. To my intense joy I could not stand properly because my ten toes were in a state of indescribable numbness, they looked all right, though perhaps a

Вайлд 4

звичайної насолоди. Я лежав на матраці у ванні, яскравий промінь лампи для гоління осяяв мої ступні. Розплющивши очі, я одразу побачив, що пальці на місці.

Змирившись із розчаруванням, я вибрався з ванни, ступив на кахляну підлогу — і впав долілиць. На мою превелику радість, я не міг стояти як слід, бо всі десять пальців ніг були в стані нескazanного заніміння. Зовні вони видавалися цілі й неушкоджені, хоча, можливо,

Wild

a little paler than usual, but all sensation had been slashed away by a razor of ice. I palpated warily the hallux and the four other digits of my right foot, then of my left one and all was rubber and rot. The immediate setting in of decay was especially sensationally. I crept in all-fours into the adjacent bedroom and with infinite effort into my bed.

The rest was mere cleaning-up. In the course of the night I teased off the shrivelled white flesh and contemned with at most delight

before ^{being} buried

Вайлд 5

були блідіші, ніж звичайно, але всі відчуття зникли, наче зрізані крижаною бритвою. Я стривожено намацав великий палець і решту пальців на правій нозі, потім на лівій, вони були мов гумові й червоні. Негайний початок відгнивання надто вже приголомшував. Я заповз накарячки до сусідньої спальні і з безмежним зусиллям ліг у ліжко.

Далі йшло звичайне очищення. Вночі я здирав зморщену білу плоть і з неймовірною втіхою спостерігав...

Will

I know my feet smelled despite daily
baths, but this race ~~was~~ something special

Вайлд 6

Я знав, що мої ноги смердять, незважаючи на щоденні ванни, але *цей* сморід був якимсь особливим.

That test - though admittedly a trivial affair - confirmed me in the belief that I was working in the right direction and that (unless some hideous wound or excruciating sickness joined the merry pallbearers) the process of dying by auto-dissolution afforded the greatest ecstasy known to man.

Це випробування — хоча, мабуть, тривіальне по суті — підтвердило мою віру, що я працюю в правильному напрямі і що (якщо якась огидна рана або тяжка хвороба не допоможе веселим носіям трун) процес умирання внаслідок саморозпаду дає змогу відчувати найбільший екстаз, відомий людині.

(9ms)

I expected to see at best the length of each foot greatly reduced with its distal edge neatly transformed into the semblance of ^{the} end of a bread loaf without any trace of toes. At worst I was ready to find an anatomical pupation of ten ^{bone} phalanges sticking out of my feet like a skeleton's claws. Actually all I saw was ~~anatomical pupation~~ the familiar rows of digits.

Пальці ніг

У щонайкращому разі я сподівався побачити, що довжина кожної ступні значно зменшилася, причому їхні краї перетворилися у виразну подобу розрізаних буханців без ніякого сліду пальців. У найгіршому разі я був готовий побачити анатомічний препарат із десяти голих фаланг, випнутих зі ступні, як пазурі скелета. Насправді я бачив лише знайомі ряди пальців.

"Install yourself," said the youngish, suntanned, cheerful Dr. Aupert, indicating, openheartedly an armchair at the north side of his desk, and proceeded to explain the necessity of a surgical intervention. He ^{grim} showed A.N.D. one of the darrin^{grim} xograms that had been taken of A.N.D.'s rear anatomy. The globular shadow of an adenoma eclipsed the greater part of the whitish bladder. This

Медичне інтермецо

1

«Умощуйтесь», — мовив молодий, на вигляд засмаглий і приязний доктор Опер, гостинно показуючи на крісло з північного краю свого столу, й далі пояснював необхідність хірургічного втручання. Він показав А. Н. Д. одну з темних, похмурих урограм, зняту з тільних анатомічних частин А. Н. Д. Кругляста тінь аденоми закривала значну частину білуватого сечового міхура. Ця

(2)

~~agitated~~
benign tumor ~~that~~ had been growing
on the prostate for some fifteen years
and was now as many times its size
the unfortunate gland.
~~could be removed~~
with the great gray parasite clinging
to it could and should be removed ^{late once}
"And if I refuse?" said AND
"Then, one of these days,

2

доброякісна пухлина років п'ятнадцять наростала на простаті й була тепер разів у кілька більша за неї. Нещасливу залозу з великим сірим паразитом, що вчепився в неї, можна було й годилось одразу видалити.

— А що, як я відмовляюся? — запитав А. Н. Д.

— Що ж, тоді коли-небудь...

that became
keep it free from
any interference.

tired eyes.

Such as hypnagogic ^{gargoyles} ~~images~~
~~hallucinations~~ or the
~~entoptic sensations~~

a breeding brood of
entoptic swarms of
floaters

a vertical line chalked against
a ~~the~~ plumb line dangle
or a one's collection
of corn or insects

a magnifying or a
little skeleton but
that demanded

Це [?] [має] вберігати його від будь-яких утрочань.
Утомлені очі.

Як-от гіпнотичні горгульї та ентоптичні хробаки
на вертикальній лінії, накресленій на пїтьмі сливово-
го відтінку над колекцією монет або комах.

[?] або скелетик, але це [?]

very special

In this self-hypnotic state there can be no question of getting out of touch with oneself and floating into a normal sleep (unless you are very tired at the start)

To break the trance all you do is to restore in ~~detail~~ ^{even} ~~the~~ ^{a skeletal} bright details the simple picture of yourself on your mental blackboard. One should remember, however, that the divine delight in destruction, say one's breastbone should not be indulged in. Enjoy the destruction but do not linger over your own ruins lest you develop an insatiable thirst; or die before you are ready to die.

У цьому дуже особливому самогіпнотичному стані не може бути й мови про втрату контакту з собою й занурення у звичайний сон (якщо ви не надто втомлені на початку).

Щоб урвати транс, вам треба тільки відновити в кожній яскраво-крейдяній деталі свій простий автопортрет, стилізований скелет на вашій психічній дошці. Але треба пам'ятати: не слід дозволяти собі божественну втіху руйнування, скажімо, своєї грудини. Насолоджуйтеся нищенням, але не затримуйтеся над своїми руїнами, бо інакше у вас з'явиться незціленна хвороба або ж ви помрете до того, як приготуєтесь до смерті.

the delight of getting under ~~the corner~~
of an ingrown toenail with sharp scissors
and snipping off the offending corner
and the added ecstasy of finding beneath it
an amber abscess whose blood flows
carrying away the ignoble pain.

But with age I could not
bend any longer toward my feet
and was ashamed to present
them to a pedicure.

Утіха дістатися гострими ножицями під врослий ніготь на нозі й відтяти край, що спричиняє біль, забезпечує додатковий екстаз, коли знаходиш під ним бурштиновий абсцес, із якого витікає кров, забираючи підступний біль.

Але з плином років я вже не міг нахилитися до своїх ступнів і соромився пропонувати їх для педикюру.

~~at the center of the~~
Last Chapter

Page 108
of 108 chapters

¶ [Miss Ure, this is the MS. of my last chapter which you will, please, type out in three copies - I need the additional one for prepub. in Bud- or some other ~~corporate~~ magazine]

¶ Several years ago, when I was still working at the Horloge Institute of Neurology, a silly female interviewee introduced me in a silly radio series ("Modern Eccentrics") as "a gentle Oriental sage, founder of (insert cards)"

[Останній розділ]

Початок останнього розділу

[Міс Уре, це рукопис мого останнього розділу, який ви, будь ласка, роздрукуйте в трьох примірниках, мені потрібний один додатковий для попередньої публікації в «Бруньці» або якомусь іншому журналі.]

Кілька років тому, коли я ще працював в інституті неврології ім. Дзигарія, одна дурнувата жіночка, що брала в мене інтерв'ю, представила мене в безглуздій серії радіопередач «Сучасні диваки» як смиренного східного мудреця, засновника...

(Penult. End.)

End of penult chapter.

The manuscript in longhand of Wild's last chapter, which at the time of his fatal heart attack, ten blocks away, his typist, Sue M., had not had the time to tackle because of urgent work for another employer was deftly plucked from her hand by that other fellow who finds a place of publication more permanent than Bud or Post.

Передостанній розділ

Початок передостаннього розділу

Рукопис останнього розділу книжки, що його на час фатального серцевого нападу Вайлда за десять кварталів звідти його друкарка С'ю У. ще не встигла надрукувати, бо виконувала нагальну роботу для іншого працедавця, цей тип проворно вихопив її із рук, щоб він знайшов собі набагато солідніше місце публікації, ніж журнал *«Брунька»* або *«Корінчик»*.

First

(61)

Well, a writer of sorts. A budding and
almost getting water. After being a poor
lecturer in ^{some of} our last dreamy castles.

Yes, he's a lecturer too. A rich rather
Lecturer (complete misunderstanding, another word).

Whom are they talking about? Her
husband I guess. He is horribly fearful
about Philipp. (who could not come to
the party - to any party)

1 а

Що ж, письменник посередній. Автор-початківець, що вже загниває. Після того, як був жалюгідним лектором в одному з наших останніх похмурих замків.

Так, він теж викладач. Заможний, гнилий викладач (повне нерозуміння, інший світ).

Про кого вони розмовляють? Мабуть, про її чоловіка. Фло страхітливо відверто розповідає про Філіпа (що може не прийти на вечірку — на будь-яку вечірку).

(First
6)

brass - when the ray projected by me
reaches the lake of Dante ~~entrails~~ ^{reaches}
the Island of Reil in the brass

1 b

Серце чи мозок — коли промінь, який я спрямував,
досягає озера Данте або острова Рейля.

Це йде до самознищення.

Thorstein + Smart Hum. Physiology

p. 299

First
C

Wildt: I do not believe that ~~the~~ the spinal cord is the only or even main conductor of the extravagant messages that reach my brain. I have to find out more about that - about the strange impressions here of those few some underpath, so to speak, along which the commands of my will power are passed to and ~~pass~~ along the shadow of nerves, rather along the nerves proper.

1 с

Вайлд: Я не вірю, що спинний мозок — єдиний чи навіть головний провідник дивних сигналів, які досягають мого мозку. Треба більше дізнатися про це — про моє дивне враження, ніби десь тут існує, так би мовити, підземний перехід, по якому команди моєї волі пробігають уперед і назад радше вздовж затінку нервів, ніж по самих нервах.

Part
1

the photographer as setting up

I always know she is cheating on me
with a new boyfriend whenever she visits
my bleak bedroom more often than once
a month (which is the average rate & turned
out to be)

1 d

Фотограф готувався.

Я завжди знав, що вона зраджує мене з новим приятелем, тільки-но заходить до моєї вицвілої спальні частіше, ніж раз на місяць (це середній показник, відколи мені виповнилося шістдесят років).

T 01

The only way he could possess her was
in the most position of copulation:
he reclining on cushions, she sitting in
the fauteuil of his flesh with her back to
him. The procedure - a few bounces
over very small humps - meant nothing to her.
She looked at the snowscape on the
footboard of the bed -
at the cushions
; and he holding her in front of him like a
child being given a sleigh ride down a

I

Єдиний спосіб, яким він міг володіти нею, полягав у найбільш [] позиції для злягання: він спирався на подушки, а вона сиділа на фотелі його плоті, повернувшись до нього плечима. Ця процедура — кілька підстрибувань над маленькими кульками — нічого не означала для неї. Вона дивилася на сніговий ландшафт позаду ліжка — завіси на вікні, а він тримав її перед собою, наче дитину, яку добрий незнайомець скочує

II,

~~fallen~~ short slope by a kind stranger,
he saw her ^(from) back, her
hip between his hands.

Like toads or tortoises neither saw each
other's faces See any many.

II

на саях некрутим схилом, бачив її ліричну [] спину,
сідниці поміж своїх долонь.

Як ропухи або черепахи, вони ніколи не бачили
обличчя одне одного.

(Wild's notes)

Aurora 1

My sexual life is virtually over but —

I saw you again, Aurora Lee, whom as a youth I had pursued with hopeless desire at high-school balls — and whom I ^{have} cornered now fifty years later, on a terrace of my dream. Your painted pout and cold gaze were, come to think of it, very like the official lips and eyes of Flora, my wayward wife, and your flimsy frock of black silk might have come from her recent wardrobe. You turned away, but could not escape, trapped

Аврора 1

Нотатки Вайлда

Моє сексуальне життя практично скінчилося, але я знову бачу тебе, Авроро Лі, ще замолоду я з безнадійним бажанням переслідував тебе на шкільних балах, а тепер, через п'ятдесят років, припер до стіни на терасі своєї мрії. Твої надуті нафарбовані губи й холодний погляд — ану подумаймо — дуже схожі на офіційні губи та очі Флори, моєї непутящої дружини, а твій легенький чорний шовковий халат походить, напевне, з її недавнього гардероба. Ти відвертаєшся, але не годна втекти, затиснута

Aurora2

as you were among the
close-set columns of moonlight and I
lifted the hem of your dress - something I ~~was~~
never had done in the past - and stroked,
moulded, pinched ever so softly your pale
prominent nates; while you stood perfectly still
as if considering new possibilities of
power and pleasure and interior decoration.
At the height of your guarded ecstasy I thrust
my cupped hand ^{from behind} between your consenting
thighs and felt the ~~folded~~
sweat-stuck folds of a long scrotum and

Аврора 2

поміж тісно поставлених колон місячного сяєва, а я підняв поділ твоєї сукні — чого ніколи не робив у минулому — і гладив, м'яв та ніжно пощипував твої білі опуклі сіднички, а ти стояла з цілковитим спокоєм, мов обдумувала нові можливості влади і насолоди та оздоблення інтер'єра. На вершині твого контрольованого екстазу я ззаду пропхав свою складену жменькою руку поміж твоїх згідливих стегон і відчув спітнілі та липкі складки довгої мошонки,

then, further in front, the droop of a short member. Speaking as ^{an} authority on dreams, I wish to add that this was no homosexual manifestation but a splendid example of terminal gynandermis. Young Aurora Lee (who was to be axed and chopped up at seventeen by an idiot lover, all glasses and beard) and half-impotent old Wild formed for a moment one creature. But quite apart from all that, in a more

Аврора 3

а потім, далі попереду, провислий короткий член. Говорячи про сновиддя як фахівець, хочу додати, що це був не вияв гомосексуалізму, а чудовий приклад остаточної андрогінії. Юна Аврора Лі (яку в сімнадцять років зарубав сокирою й посік на шматки ідіот-коханець, самі окуляри та борода) і напівімпотентний старий Вайлд становили якусь мить одне створіння. Але окремо від цього всього, і то в набагато

Aurora 14

disgusting and delicious sense, her little bottom, so smooth, so moonlit, a replica, in fact, of her twin brother's charms, ~~sampled~~ sampled rather brutally on my last night at boarding school, ~~the~~ remained inset in the medalion of every following day.

Аврора 4

огиднішому та солодшому розумінні, її зграбний зад, гладесенький і осяяний місячним промінням, фактично був копією принада її брата-близнюка (скуштованих радше брутально моєї останньої ночі в школі-інтернаті) й лишився вставленим у медальйон кожного наступного дня.

(muscul.)
willpower, absolute
self-dominance.

Electroencephalographic recordings of the hypnotic 'sleep' are very similar to those of the waking state, and quite different from those of ~~any~~ normal sleep. Yet there are certain minute differences about the patterns of the trace, and these which, one of extraordinary interest and place it specifically apart both from sleeping and ~~the~~ waking state.

Електроенцефалограми гіпнотичного «сну» дуже близькі до енцефалограм бадьорого стану й відрізняються від енцефалограм звичайного сну, проте окремі незначні деталі, які характеризують особливості трансу, дуже цікаві й відрізняють його і від сну, і від бадьорого стану.

self extinction
Self immolation, -tor

Medi
ntr.

These card at least
of this stuff

As I destroyed my thorax, I also destroyed
and the
and the laughing people in theaters with a
not longer visible stage or screen, and
the
and the in the cemetery
of the asymmetrical heart

autosuggestion, auto-suggest
auto-suggestive

Нотатки Вайлда

Зруйнувавши свою грудну клітку, я зруйнував і [], і [], і людей, що сміються в театрах, де вже не видно ні сцени, ні завіси, і [], і [] на цвинтарі асиметричного серця.

Wild's
notes

A process of self-obliteration conducted by an effort of ^{the} will. The pleasure, bordering on almost unbearable ecstasy, comes from feeling the will working at a ^{new} ~~completely~~ new task: an act of destruction which develops paradoxically an element of creativeness, in the totally new application of totally free will. Learning to use the vigor of the body for the purpose of ~~its~~ ^{own} destruction. Standing vitality on its head.

Нотатки Вайлда

Процес самостирання, здійснюваний зусиллям волі. Насолода, що межує з майже нестерпним екстазом, породжена відчуттям, що воля працює над новим завданням: актом знищення, що, хоч як парадоксально, розвиває елемент творчості в цілком новому застосуванні абсолютно нескutoї волі. Навчаєшся використовувати енергію тіла для знищення його самого, ставиш життєву силу на голову.

OEJ

Nirvana blowing out, [extinguishing],
extinctive, disappearance In Buddhist
theology extinctive... and absorption into
the supreme spirit.

[Mystic embrace of Brahma]

bonzo = Buddhist monk

bonzery, bonzeries

the doctrine of Buddhist incarnation

Brahmahood = absorption into the divine
essence.

Brahmism

[all this postulates a supreme god]

OED

Нірвана задуває [гасить], згасання, зникнення.
В буддійській теології згасання... і поєднання з ви-
щим духом.

[Нірванічні обійми Брами]

Бонза = буддійський чернець.

Бонзи, бонзерія.

Буддійське вчення про перевтілення.

Браманізм = поєднання з божественною сутністю.

Брамізм.

[усе це — постулати верховного бога]

Buddhism ~~best~~

Nirvana = "extinction of the self"
"release from the cycle of reincarnations"
"equivalent with Brahma (Hinduism)"
attained through the suppression of individ.
existence.

Buddhism: Beatie spiritual condition

The religious sublimity and ~~sublimity~~
mysticism of Oriental wisdom

The minor poetry of mystical myths

Буддизм.

Нірвана = «згасання Я», «індивідуального існування».
«Звільнення від циклу перевтілень».

«Поєднання з Брамою (*індуїзм*), досягнене через
ліквідацію індивідуального існування».

Буддизм: духовний стан блаженності.

Релігійні нісенітниці й містицизм східної мудрості.
Тиха поезія містичних міфів.

Wild A

The novel Laura was sent to me by the painter Rawitch, a reported admirer of my wife, of whom he did an exquisite oil a few years ago. The way I was led by delicate clues and ghostly nudges to the exhibition where "Lady with Fan" was sold to me by his girl friend, a sniggering tart with gilt fingernails, is a separate anecdote in the anthology of humiliation to which, since my marriage, I have been a constant contributor. As to the book,

Вайлд А

Роман «*Лаура*» я послав художнику Равичу, зневаженому шанувальникові моєї дружини, з якої кілька років тому він намалював чудовий олійний портрет. А те, як делікатними натяками і примарним підштовхуванням мене заманили на виставку, де його подружка, хихотлива хвойда з золоченими нігтями, продала мені картину «*Дама з віялом*», — окрема розповідь в антології принижень, яким я ненастанно сприяв, відколи одружився. Щодо книжки —

Wild B

a bestseller, ^{which} X then blurb described as
"a roman à clef with the clef lost for
ever", the demonic hands of one of
my servants, the Velvet Valet - as
Flora called him, kept slipping it
into my visual field until I
opened the damned thing and discovered
it to be a maddening masterpiece

Вайлд В

бестселера, охарактеризованого в анотації як «роман із ключем, де *ключ* утрачено назавжди», — демонічні руки одного з моїх слуг — Вельветового Валета, як називала його Флора, — тримали її в полі мого зору, аж поки я розгорнув кляту книжечку й побачив, що то запаморочливий шедевр.

Last 5

(2)

¶¶ Winny came waiting for her train on the station platform of Sex, a delightful Swiss resort famed for its crimson plums noticed her old friend Flora on a bench near the bookstall ^{with a} paperback in her lap. This was the soft cover copy of Laura issued virtually at the same time as its ~~plummy~~ much stouter and comelier ~~hardback~~ ~~edition~~ ~~hardback~~ edition. She had just bought it at the station bookstall,

Z 1

Останній §

Вінні Кар чекала потяга на залізничній платформі в Сексі, милому швейцарському курорті, відомому червоними сливами, й на лавці коло книжкового кіоску помітила свою давню подругу Флору з книжкою в паперовій обкладинці на колінах. То було видання «*Лаури*» у м'якій палітурці, яке вийшло практично одночасно з її грубшим і симпатичнішим виданням у твердій палітурці. Флора щойно купила його у вокзальному книжковому кіоску

and in answer to Winnie's jocular remark ("hope you'll enjoy the story of your life") said she doubted if she could force herself to start reading it.

Oh you must! said Winnie, it is of, course, fictionalized and all that but ~~you'll come face to face with yourself~~ ~~at every other corner~~ ~~and many passages~~ ~~And~~ ~~there's your wonderful death. Let me~~

22

і у відповідь на жартівливу заувагу Вінні («Сподіваюсь, тобі сподобається історія твого життя») сказала, мовляв, сумнівається, що зможе присилувати себе взятися до читання.

— Ти повинна! — всміхнулася Вінні. — Вона, звичайно, белетризована й таке інше, але ти там натрапиш на себе на кожному розі. Й тут є твоя дивовижна смерть. Дай я

(23)

show you your wonderful death. Sam,
here's my train. Are ~~you~~ we going together?

"I'm not going anywhere. I'm
expecting somebody. Nothing very
exciting. Please, let me have my book."

"Oh, but I simply must
find that ^{passage} ~~chapter~~ for you. It's not
quite at the end. You'll scream
with laughter. It's the craziest
death in the world."

"You'll miss your train" said Flora

З 3

тобі покажу твою дивовижну смерть. Хай йому біс, мій потяг. Може, нам в один бік?

— Я нікуди не їду. Я чекаю знайомого. Такого собі. Будь ласка, віддай мені мою книжку.

— Ох, я просто зобов'язана знайти це місце для тебе. Це не в кінці, а десь ближче. От насмієшся. То найбезумніша смерть у світі.

— Ти не встигнеш на потяг, — поквапила Флора.

Five

A

Philip Wild spent most of the afternoon in the shade of a marbrosa tree (that he vaguely mistook for an opulent ~~oak~~ tropical tree of the birch) sipping tea with lemon and ~~scribbling~~ making ~~various~~ embryonic notes ~~scribbling~~ with a diminutive pencil attached to a diminutive agenda-book which seemed to melt into his broad moist palm where it would spread in sporadic crucifixions. He sat with widespread

5 А

Більшу частину пополудня Філіп Вайлд просидів у затінку *марбрового* дерева (дарма що мав туманне уявлення, ніби це якийсь буйнолистий тропічний різновид берези), цмулив чай із лимоном і робив підготовчі нотатки коротесеньким олівчиком, прив'язаним до малесенького блокнота, що немов розчинявся в широкій, вогкій долоні, коли він, розгортаючи в'ряди-годи, немов розпинав його. Філіп сидів, розкинувши

Five

B

legs to accomodate his enormous stomach and now and then checked or made in midthought half a movement to check the fly buttons of his old fashioned white trousers. There was also the recurrent search for his pencil sharpener, which he absently put into a different pocket every time after use. Otherwise, between all those small movements, he sat perfectly still, like a meditative idol. Flora would be often presentolling in a deck chair,

5 В

ноги, щоб умістити величезне черево, й подеколи перевіряв — або лише напівусвідомлено наполовину опускав руку для перевірки — гудзики на шириньці своїх старомодних білих штанів. Раз по раз він шукав точила для олівчика, яке з неувважності, скориставшись ним, клав щоразу до іншої кишені. А загалом між усіма цими дрібними рухами він сидів цілковито спокійно, мов ідол на медитації. Флора, що часто була присутня,

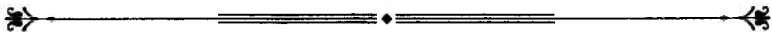

5 С

похитувалась у шезлонгу й від часу до часу пересувала його, немов кружляла навколо чоловіка і в процесі свого руху оточувала його кафедру розкиданими журналами, бо шукала ще густішої тіні за ту, яка вкривала його. Продиктована модою спонука виставляти максимум оголеної плоті поєднувалася в її дивному мозочку зі страхом перед найменшим дотиком засмаги, що осквернить її шкіру кольору слонової кісті.

Ernie's notes

To all contraceptive precautions, and indeed to orgasm at its safest and deepest, I much preferred - madly preferred - finishing off at my ease against the softest part of her thigh. This predilection might have been due to the unforgettable impact of my ~~comp~~ ^{comp} with school mates of different but erotically identical, sexes.

Нотатки Еріка

Над усіма контрацептивними засторогами, ба навіть над оргазмами в їхньому найбезпечнішому та найглибшому вияві я здебільшого — нестямно — віддавав перевагу невимушеним виверженням на найніжнішій частині її стегна. Це вподобання могло бути наслідком незабутнього впливу моєї вовтузні з однокласниками різних — проте еротично тотожних — статей.

he for had needed
and that he want come to
stay for at least a
week every other month

Thosby for a theme
of Begunth for me and
for me with most and

Thosby as a theme for me

Він теж потребував.

...і що лишатиметься принаймні на тиждень кожного другого місяця.

Це [?] до теми.

Почнімо з [вірша] й т. ін. і закінчімо маст. і Флорою [приписати їй (?)], картиною.

X

After a three-year separation (distant war, regular exchange of tender letters) we met again. Though still married to that hog she kept away from home and at the moment sojourned at a central European resort in eccentric solitude. We met in a splendid park that she praised with exaggerated warmth - picturesque trees, blooming meadows - and in a secluded part of it an ancient "^{Zatonya} pavilion" with pictures and much "wonder ~~and~~".

Х

Після трирічної розлуки (далека війна, регулярний обмін ніжними листами) ми зустрілися знову. Хоч і далі одружена з тим кабаном, вона жила окремо від нього і тієї миті в ексцентричній самотності відпочивала на одному центральноевропейському курорті. Ми зустрілися в чудовому парку, який вона вихваляла перебільшено палко — мальовничі дерева, квітучі луки, — а потім у його окремій частині, в давній «фонтонді» з картинами і музикою, де

XX

we simply had to stop for a rest and a
bite - the sisters, I mean, ^{she said} the attendant
there - served iced coffee and cherry
tart of quite special quality - and
as she spoke I suddenly began to
realise with a sense of utter depression
and embarrassment that the "parillon"
was ~~the sister~~ the celebrated Green Chapel
of St. Esméralda and that she was burning with religious
fervor and yet miserably ^{desperately} fearful, despite
bright + sonorous and ~~sonorous~~ ^{desperately} ~~exposed~~ ^{exposed} of my
inserting here by some mocking remark.

XX

ми просто були змушені зупинитися для відпочинку й перекуси; сестри, — здається, саме так вона казала, — що обслуговували там, подали каву глясе й вишневе тістечко з дуже своєрідним смаком, і, розмовляючи, я з почуттям крайньої пригніченості й приголомшеності раптом почав усвідомлювати, що «павільйон», у якому ми опинилися, — відома Зелена каплиця святої Есмеральди, а моя співрозмовниця, хоч і сповнена релігійного завзяття, жалюгідно, відчайдушно боїться, незважаючи на яскраві усмішки і на *air enjoué*¹ моїх начебто образливих жартівливих зауваг.

¹ Награність (фр.).

The wall did not go up to the ceiling, it stopped at the
magical horizon of its ^{own} painted verge where the desired
slope of the white shind cally used to begin

4 I hit upon the art of throwing away ~~in~~
my body, 'my being', ~~and~~ mind itself.
To throw away thought — luxurious suicide,
delicious dissolution! Dissolution, in
fact, is a marvelously apt term here,
for 'as you sit relaxed in this
~~very~~ comfortable chair (narrator strolling
etc. arm rests) and start destroying
yourself ~~peacefully~~, the first thing you
feel is a mounting melting, from
the feet upward

D 0

~~[Сіра стіна не доходила до стелі, а зупинялася на пурпуровому обрії власного фарбованого краю, де звичайно починається зворотний схил побіленої стелі.]~~

Я натрапив на спосіб видаляти думкою своє тіло, своє буття, саму свою психіку. Видаляти думкою думку — розкішне самогубство, солодкий розпад! І справді, розпад тут — надивовижу точне слово, бо, сівши й розслабившись у цьому зручному кріслі (оповідач погладив бильця) та почавши знищувати себе, я відчув передусім, як тануть, починаючи знизу, мої ноги.

Is one

In experimenting on oneself in order to pick out the sweetest death, one cannot, obviously, set a part of one's body on fire or drain it of blood or subject it to any other drastic operation, for the simple reason that these are one-way treatments: ~~and~~ there is no resurrecting the organ one has destroyed. It is the ability to stop the experiment and return intact from the perilous journey that makes all the difference, once ~~starting~~ its mysterious technique

D 1

Експериментуючи над собою з метою обрати найсолодшу смерть, вочевидь не можна спалити якусь частину свого тіла, або вицідити з неї кров, або піддати будь-якій іншій рішучій дії, і то з тієї причини, що ці процедури спрямовані в один бік: адже не можна відновити вже знищений орган. Саме здатність зупинити експеримент і повернутися неушкодженим з небезпечної подорожі якраз і становить усю відмінність, якщо адепт самознищення

§ two

has been mastered by the student of self-annihilation. From the preceding chapters and the footnotes to them, he has learned, I hope, how to put himself into neutral, i.e. into a harmless trance and how to get out of it by a resolute wrench of the watchful will. What cannot be taught is the specific method of dissolving one's body, or at least part of one's body, while tranced. A deep probe of one's darkest self, the unwraveling of subjective associations, may suddenly

D 2

вже опанував загадкову техніку цієї процедури. З попередніх розділів та приміток до них він, сподіваюся, дізнався, як ввести себе в нейтральний, тобто нешкідливий, транс і як вийти з нього рішучим зусиллям невсипущої волі. А от чого не можна навчити, так це конкретного методу елімінації свого тіла або принаймні його частини під час перебування в трансі. Глибокий дотик до свого найтемнішого ества й розмотування суб'єктивних асоціацій можуть несподівано

I three

lead to the shadow of a clue and then to the clue itself. The only help I can provide is not even paradigmatic. For all I know, the way I found to woo death may be quite atypical; yet the story has to be told for the sake of its strange logic.

In a recurrent dream of my childhood I used to see a smudge on the wallpaper or on a whitewashed door, a nasty smudge that started to come alive,

D 3

привести до тіні ключа, а потім і до самого ключа. Єдина допомога, яку я можу надати, не має навіть характеру моделі. Бо, наскільки мені відомо, спосіб домагатися смерті, на який я натрапив, може бути цілком атиповим, але цю розповідь треба довести до кінця задля притаманної їй дивної логіки.

У дитинстві у своїх сновиддях я часто бачив пляму на шпалерах або на білих дверях, огидну пляму, яка раптом оживала

2 four

turning into a crustacean-like monster. As its appendages began to move, a thrill of foolish horror shook me awake; but the same night or the next I would be again facing idly some wall or screen on which a spot of dirt would attract the naive sleeper's attention - by starting to grow and ~~beginning~~ make groping and clasping gestures - and again I managed to wake up before its bloated bulk got unstuck from the wall. But one night

Д 4

й перетворювалась у схожого на рака монстра. Коли його клешні ворушились, безумний страх пронизував мене і я прокидався, але цієї самої ночі або наступної я знову знічев'я розглядав стіну або екран, де пляма бруду привертала увагу наївної сплячої дитини, потім починала рости, щось намацувати й хапати, — і я знову встигав прокинутись до того, як брезкла маса відривалася від стіни. Але однієї ночі,

D. five

when some trick of position, some dangle
of pillow, some fold of bedclothes made
me feel brighter and braver than usual,
I let the smudge start its evolution
and, drawing on an ^{imagined} mitten, I simply
rubbed out the beast. Three or four times
it appeared again in my dreams but
now I welcomed its growing shape and
gleefully erased it. Finally it gave up
~~bothering me~~ ^{as some day} life will give up
bothering me.

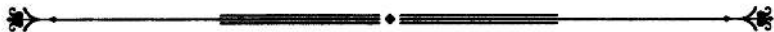

D 5

коли якась зміна позиції, якась ямка подушки, якась складка простирадла спонукали мене почуватися краще і сміливіше, ніж звичайно, я дозволив плямі почати свій розвиток і, діставши якусь уявлену ганчірку, просто стер ту тварюку. Разів кілька вона ще являлася мені в сновиддях, але тепер я вітав її розростання і з радістю стирав. Нарешті вона припинила — як припинить коли-небудь і життя — турбувати мене.

Legs ①^I

¶ I have never derived the least joy from my legs. In fact I strongly object to the bipedal condition. The fatter and wiser I grew the more I abominated the task of grappling with ^{congs} drawers, trousers and pyjama pants. Had I been able to bear the stink and stickiness of my own ~~unwashed~~ body I would have slept ~~on the floor~~ ~~with all my clothes on~~ and had ~~a~~ valets—preferably with some experience in the tailoring of corpses—~~to~~ change me, say, once a week. But then,

Ноги 1

Від своїх ніг я ніколи не мав анінайменшої радості. Фактично я гірко нарікав на двоногу поставу. Що огрядніший і розумніший я ставав, то огиднішим ставало для мене завдання давати раду довгим кальсонам, штанам і піжамним штанцям. Якби я був здатний терпіти сморід свого липкого, немитого тіла, я б спав не роздягаючись і мав би слуг — бажано з певним досвідом обряджання трупів, — які, скажімо, раз на тиждень перевдягали б мене. Але

Legs ⁸ (2)

I also loath the ~~proximity~~ proximity of valets and the vile touch of their hands. The last one I had was at least clean ~~and honest~~ but he regarded the act of dressing his master as a battle of wits, his doing his best ~~the~~ ~~to turn the wazzy outside & into the~~ to turn the wazzy outside & into the right inside and I undoing his endeavor by working my right foot into my left trouser leg. Our complicated exertions, which to an onlooker might

Ноги 2

мені була огидна й близькість слуг і ниці дотики їхніх рук. Останній слуга, якого я мав, був принаймні охайний, проте акт одягання свого господаря вважав за двобій винахідливих і пнувся зі шкури, щоб не оцей виворіт став нарешті потрібним лицем, а я нищив його зусилля, засуваючи праву ногу в ліву холошу. Наші надміру складні зусилля, які спостерігачеві могли б

9
Legs (3)

have seemed some sort of exotic wrestling match. Would take us from one room to another and end by my sitting on the floor, exhausted and hot, with the bottom of my trousers mis-clothing my heaving abdomen.

Finally, in my sixties, I found the right person to ^{conduct} dress me: an old illusionist who is able to ~~appear~~ behind a screen in the guise of a Cossack and instantly come out at the other end as

Ноги 3

видатися різновидом екзотичної боротьби, спонукали нас переходити з кімнати до кімнати, а закінчувалися тим, що я, розпашілий і виснажений, сідав на підлогу, а мої штани наполовину закривали мій обвислий живіт.

Зрештою, коли мав уже шістдесят, я таки знайшов потрібну людину, щоб одягала й роздягала мене: старого ілюзіоніста, здатного зайти за ширму в козацькому вбранні й миттю вийти з другого боку в подобі

10
Lays (4)

Uncle Sam. He is tasteless and rude and altogether not a nice person, but he has taught me many a subtle trick such as ~~the~~ folding trousers properly ~~and~~ and I think I shall keep him despite the fantastic wages ~~he~~ ~~the~~ ~~the~~ ~~the~~ the rascal asks.

¶

Ноги 4

Дядька Сема. Він не має смаку і грубий, проте, хоч аж ніяк не добряга, навчив мене багатьох витончених трюків, як-от належного складання штанів, і, гадаю, треба тримати його, незважаючи на фантастичну платню, якої вимагає цей шахрай.

Wild memories

Every now and then she would turn up for a few moments between trains, between planes, between lovers. My morning sleep would be interrupted by heart-rending sounds — a window opening, a little bustle downstairs, a trunk coming, a trunk going, distant telephone conversations that seemed to be conducted in conspiratorial whispers. If shivering in my night shirt I dared to waylay her, all she said would be "you really ought to lose some weight" or "I hope you transferred that money as I indicated" — and all doors closed again.

Спомини Вайлда

Уряди-годи вона забігала на кілька митей між по-
тягами, літаками й коханцями. Мій уранішній сон
порушували моторошні звуки: відчиняли вікно, вни-
зу метушилися, заносили валізу, виносили валізу,
розмовляли по телефону — десь далеко, тож і здава-
лося, ніби шепочуться змовники. Якщо, тремтячи в
нічній сорочці, я наважувався перестріти її, все, що
вона казала мені, зводилося до фрази: «Ти справді
повинен трохи схуднути». Або: «Сподіваюся, ти пе-
реказав ті гроші, про які я казала», — і всі двері знову
зачинялися.

Notes

the art of self-slaughter

TLS

16.T.76 " Nietzsche argued that the man of
pure will ... must recognise that that there
is an appropriate time to die "

Philip Kretz:

The act of suicide may be "criminal"
in the same sense that murder is criminal
but in my case it is perfumed and
hallowed by ^{the} incredible delight it gives.

Нотатки

16.I.76. «Ніцше стверджував: людина чистої волі... повинна визнати, що існує належна пора вмирати».

Філіп Нікітін:

Акт самогубства може бути злочинним у тому самому розумінні, що й убивство, але в моєму випадку він очищений і освячений неймовірною насолодою, яку він дає.

Wild 8

By now I have died up to my navel
some fifty times in less than three
years and my fifty resurrections have
shown that no damage is done to the
organs involved when breaching in time
out of the trance. ~~When~~ ^{As soon as} I started
yesterday to work on my torso, the
act of deletion ~~producing~~, producing an
ecstasy superior to anything experienced
before; yet I noticed that the ecstasy
was accompanied by a new feeling of
anxiety and even panic. more

Вайлд D

На дану мить я вмирав аж до пупка разів п'ятдесят менше ніж за три роки, і мої п'ятдесят воскресіннь довели, що органам, яких торкалася смерть, не заподіяно ніякої шкоди, бо я вчасно виходив із трансу. Тільки-но вчора я почав працювати над торсом, як акт знищення породив екстаз, незмірно вищий від усього відчутого раніше, проте я помітив, що цей екстаз супроводить ще й нове для мене відчуття тривоги, ба навіть паніки.

¶ How curious to recall the trouble I had in finding an adequate spot for my first experiments. There was an old swing hanging from a branch of an old oartree in a corner of the garden. Its ropes looked sturdy enough; ~~and~~ its seat was provided with a comfortable safety bar of the kind inherited nowadays by chair lifts. It had ^{been} much used ~~by~~ ^{years ago by my half sister} ~~my half sister~~, a fat dreamy pigtailed creature, who died before reaching puberty. I now had to take a ladder to it, for the sentimental

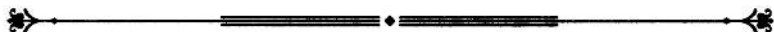

О-

Як кумедно пригадувати неспокій, який опанував мене, коли я шукав належного місця для своїх перших експериментів. На старому дубі в кутку саду висіла давня гойдалка. Її мотуззя видавалося досить міцним, а сидіння мало зручну перекладину безпеки на кшталт тих, які використовують сьогодні в гірських крісельних підйомниках. Багато років тому на цій гойдалці гойдалася моя єдиноклубна сестра, гладке оспале створіння з косою, що вмерло, не дорісши до статевої зрілості. Тепер мені доводилося брати драбину, бо та сентиментальна

oo-

teleic ~~radiation~~ ^{was lifted} ~~bedded~~ out of ^{human} reach
by the growth of the picturesque
but completely indifferent tree. I
had glided with a slight oscillation
into the initial stage of a particularly
rich trance when the cordage
burst and I was hurled, still more
^{or less} ~~boxed~~ into a ditch full of brambles
which ripped off a piece of
the peacock blue dressing gown I
happened to be wearing that summer day.

О-О-

реліквія вже недосяжна для людини, і то з тієї простої причини, що мальовниче, але абсолютно байдуже дерево виросло. Я ввійшов, легенько погойдуючись, у початкову стадію надто пишного трансу, як раптом мотуззя урвалося і я, й далі більш-менш заціпенілий, впав у яроч з ожиною, відірвавши шматок переливчасто-синього халата, який випадково вдягнув на себе того літнього дня.

Throwing away oneself
a melting sensation

an enraptured of delicious dissolution
(what a miraculous appropriate
"now"!) —

aftereffect of entire day
used by anaest.

I have never been much
sitting in a chair.

Самознищення з допомогою думки.

Відчуття, ніби танеш.

Поширення солодкого розпаду (який напрочуд доречний іменник!).

Побічні наслідки певних препаратів, що їх використовують анест[езіологи].

Пупок мене ніколи не цікавив.

efface
expunge
erase

delete
rub out

~~scribble out~~
wipe out
obliterate

стерти
змахнути
зішкрябати
видалити
здерти
витерти
знищити

Зміст

Загадковий рукопис Володимира Набокова. <i>Павло Бабай</i> . . .	5
Переднє слово Дмитра Набокова	28
Подяки	37
ОРИГІНАЛ ЛАУРИ (Насолода вмирати)	41

Літературно-художнє видання

НАБОКОВ Володимир Володимирович

ОРИГІНАЛ ЛАУРИ

(Насолода вмирати)

Переклад з англійської

Головний редактор *Н. Є. Фаміна*
Відповідальна за випуск *Г. С. Таран*
Художній редактор *Б. П. Бублик*
Комп'ютерна верстка: *О. В. Підлісна*
Коректор *А. М. Гопаченко*

Підписано до друку 28.09.09. Формат 70х108 ¹/₁₆
Папір офсетний. Гарнітура Гарамонд. Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 14,00. Умов. фарбовідб. 14,34. Облік.-вид. арк. 6,31.
Тираж 3000 прим. Замовлення № 2714/481

ТОВ «Видавництво Фоліо»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3194 від 22.05.2008 р

61002, Харків, вул. Чубаря, 11
Електронна адреса: www.folio.com.ua
E-mail: realization@folio.com.ua
Інтернет магазин www.bookpost.com.ua

Надруковано з готових позитивів
у ТОВ «Видавництво Фоліо»
61002, Харків, вул. Чубаря, 11
Свідоцтво про реєстрацію
ДК № 3194 від 22.05.2008 р.

Перед смертю Володимир Набоков (1899 — 1977) заповів знищити 138 каталожних карток, що складали чернетку його незавершеного роману «Оригінал Лаури», який він писав протягом усього свого життя. Тридцять років син письменника, Дмитро Набоков, єдиний спадкоємець видатного російського романіста, вагався: виконати останню волю батька чи зробити все, щоб цей твір побачив світ. Нарешті він прийняв рішення опублікувати «Оригінал Лаури». І тепер читачі вперше мають унікальну можливість на власні очі побачити картки, написані рукою Володимира Набокова, а також познайомитися з українським перекладом цього «роману із ключем, де ключ утрачено назавжди»...

ISBN 978-966-03-4968-1

